

342.0114

46470

7.3

การศึกษาการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ปริญญานิพนธ์

ของ

นิรัตน์ กรองสอาด

- 9 ก.ย. 2536

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

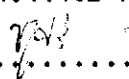
ธันวาคม 2535

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

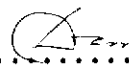
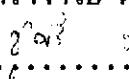
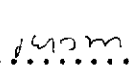
185681

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
การศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

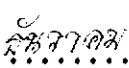
คณะกรรมการควบคุม

..........ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทนา ภาคบงกช)
..........กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

คณะกรรมการสอบ

..........ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทนา ภาคบงกช)
..........กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)
..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)
วันที่ ๑ เดือน พ.ศ. 2535

ประกาศขอบคุณ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทนา ภาคบงกช รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตะ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เคชะคุปต์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้เนื้อหา รูปแบบและรายละเอียดต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ รวมทั้งให้กำลังใจเป็นอย่างดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน โดยเฉพาะ ดร.วรนาท รักสกุลไทย ผู้อำนวยการแผนกอนุบาล โรงเรียนเกษมพิทยา อาจารย์มาฉวีกา ผลพิรุฬห์ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน และอาจารย์พัชรี ผลโยธิน ที่ได้กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะสำหรับเด็กปฐมวัย และตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์อนันทิศา ไชยภักดิ์ (MS.in Ed.) ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลหน้อย ที่กรุณาให้คำแนะนำในการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเจเลน และเออร์บัน (Jellan and Urban)

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ คุรุรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมเจตน์ บรรลือสินธุ์ และเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ ห่วงใยและให้กำลังใจต่อผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา และขอขอบพระคุณอีกหลายท่านที่ไม่ได้กล่าวนามในที่นี้แต่มีส่วนช่วยให้การทําศึกษานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นิรัตน์ กรองสอาด

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	8
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ	27
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมาย	38
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	47
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	48
	ประชากร	48
	กลุ่มตัวอย่าง	49
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	49
	วิธีดำเนินการทดลอง	56
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล	58

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	65
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	65
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	65
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	66
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	68
อภิปรายผล	69
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้	72
ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป	72
บรรณานุกรม	74
ภาคผนวก	82
ประวัติย่อของผู้วิจัย	151

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การดำเนินการทดลอง	58
2 ผลการศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลอง	62
3 ผลการศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มควบคุม	63
4 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	64

บทนำ

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ และมีคุณภาพมากกว่าความสามารถด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการในการปรับตัวที่สมดุลย์และเหมาะสมระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดที่มีประสิทธิภาพที่สามารถก่อให้เกิดผลทางปฏิบัติในด้านต่าง ๆ หลายด้าน ดังคำกล่าวของ กิลฟอร์ด (Guilford) ที่ว่า ความสามารถแบบไดเวอร์เจนซ์ (Divergent Thinking) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของความสามารถทางสมองที่สามารถคิดได้หลายแนวทาง หลายแบบ คิดได้กว้างไกล ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะนำไปสู่การประดิษฐ์สิ่งใหม่และการแก้ปัญหา (Guilford, 1959 : 389, 470) ความคิดแปลกใหม่นี้อาจเกิดจากการคิดปรับปรุง เปลี่ยนแปลงจากความคิดเดิมให้เป็นความคิดที่แปลกใหม่ และแตกต่างจากความคิดเดิม เป็นความคิดที่เป็นประโยชน์และมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งตนเองและสังคม (Newell, Shaw and Simon, 1963 : 780) เพราะในสภาพสังคมปัจจุบันมีความเจริญอย่างรวดเร็วยิ่งมีการเปลี่ยนแปลงมากเพียงใดก็ยิ่งต้องการผู้ที่มีคุณภาพมีความรู้ความสามารถในการคิดค้นและแก้ปัญหาเพื่อช่วยกันสร้างสรรค์สังคม

บุคคลที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือบุคคลที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าลอง กล้าแสดงออก ไม่ขาดกลัวต่อความเปลี่ยนแปลง (อาร์ รังสินทิพย์, 2526 : 63) และเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีความรู้สึกไวต่อปัญหา มองเห็นการณ์ไกล มีความสามารถในการคิดหลายแง่หลายมุม และมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลง ความคิดอย่างคล่องแคล่ว (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2523 : 4) ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ ซึ่งควรช่วยกันส่งเสริมให้แก่ประชากรของประเทศตั้งแต่เยาว์วัย.

ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวเด็กทุกคนตั้งแต่แรกเกิด และสามารถส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นมาได้ (Anderson and others. 1970 : 90) แต่การคงสภาพความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้มียู่ หรือพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้ดีขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้ใกล้ชิดกับเด็ก (ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. 2533 : 229) ครูควรช่วยจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กมีโอกาสแสดงความรู้สึกนึกคิดและส่งเสริมให้เด็กแสดงออก (จันทนา ภาคบงกช. 2528 : 17) กิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมทางภาษา กิจกรรมการเล่น กิจกรรมดนตรี และการแสดงละคร เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ล้วนเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2527 : 180)

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะได้รับการพัฒนาเพียงใด ขึ้นอยู่กับบทบาทและพฤติกรรม การสื่อความหมายโดยการใช้คำพูดและคำถามอย่างสร้างสรรค์ของครู ในขณะที่ส่งเสริมให้เด็กฝึกทักษะการคิด การสังเกต การสำรวจ การทดลอง การตัดสินใจและการปฏิบัติหรือทำสิ่งต่าง ๆ ตามความพอใจ ตลอดจนการค้นพบความจริงด้วยตนเอง ทั้งนี้เด็กควรเป็นผู้ริเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างอิสระ (Torrance. 1964 : 56 - 58) ซึ่งสอดคล้องกับ จอห์นสัน (Johnson) ที่พบว่า การสื่อความหมายด้วยวิธีการพูดโดยไม่ออกคำสั่งทำให้เด็กกล้าแสดงออก และเกิดการเรียนรู้โดยไม่คาดหวัง (Johnson. 1989 : Abstract) เพราะการใช้คำพูดที่มีชีวิตชีวาซึ่งได้แก่ถ้อยคำที่ทำให้เห็นภาพ เห็นอาการเคลื่อนไหวหรือได้ยินเสียง จะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจชัดเจนและเกิดอารมณ์คล้อยตาม ทั้งนี้จะต้องอาศัยเทคนิคการพูดที่ใช้สีหน้าท่าทาง น้ำเสียง ตลอดจนใช้คำถามประกอบด้วย (ประสงค์ ราชณสุบ. 2528 : 77 - 79) และควรใช้คำถามที่มีลักษณะปลายเปิดให้เด็กได้คิด ได้ตัดสินใจ มีคำตอบที่หลากหลายเป็นคำถามที่กระตุ้นให้ผู้ตอบ ได้ใช้ความคิดหลายแนวทางและคิดตอบในลักษณะของการคาดการณ์ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดความวิตกกังวลว่าคำตอบนั้นจะถูกหรือผิด (กรณี คุรุรัตน์. 2532 : 7 - 8) พัชรินทร์ จ้อยจุมพจน์ ศึกษาพบว่า การใช้คำถามปลายเปิด ซึ่งให้อิสระแก่เด็กในการตอบ โดยครูไม่มีส่วนร่วมในการหาคำตอบ มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมการแสดงออกในลักษณะกระตือรือร้น เต็มใจที่จะเสี่ยงต่อการตอบคำถามโดยไม่ลังเล

ว่าจะถูกหรือผิด ความคิดที่แสดงออกนั้นเป็นจินตนาการที่กว้างไกล มีความคิดหลากหลาย (พัชรินทร์ จ้อยจุมพจน์. 2533 : 64 - 66)

เท่าที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการสื่อความหมายโดยการใช้คำพูดและคำถามของครู ที่กระตุ้นให้เด็กคิดและแสดงออกอย่างอิสระมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเทคนิคในการใช้ถ้อยคำ สีสันท่าทางและน้ำเสียงที่ทำให้เด็กเกิดจินตนาการและมีอารมณ์คล้อยตามคำพูดของครู แต่จากการวิเคราะห์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2534 พบว่า มีการใช้คำสั่งโดยตรงเป็นส่วนมาก แม้ว่าจะมีการใช้คำถามปลายเปิดแต่มีบทบาทน้อยเกินไป มีการให้เด็กแสดงออกโดยการเลียนแบบและมีการใช้คำสั่งเชิงชี้แนะแนวทางในการคิดและได้ตอบค่อนข้างมาก ซึ่งทำให้เด็กได้รับการส่งเสริมจินตนาการและคิดสร้างสรรค์ไม่เต็มที่ ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้ครูสามารถสื่อความหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กปฐมวัยยิ่งขึ้น

จากปัญหาและผลงานวิจัยที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีความแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ในการใช้เทคนิคการสื่อความหมายประกอบการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย

2. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการ เคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ได้ตระหนักถึงคุณค่า ของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย และ สามารถจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมายเพื่อส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลัง ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 6 ห้องเรียน มีนักเรียน 222 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่ง กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 ห้องเรียน แล้วใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย สุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน

3. ระยะเวลาในการทดลอง

ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 ทดลองสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ รวมทั้งหมด 40 ครั้ง

4. ตัวแปร

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะซึ่งแบ่งออกเป็น

4.1.1 การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย

4.1.2 การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ทั้งชายและหญิง ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

2. การเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง การที่ผู้เรียนใช้ความสามารถของร่างกายในการเคลื่อนไหวเพื่อตอบสนองสิ่งเร้า ซึ่งได้แก่ ดนตรีและจังหวะที่เกิดจากการเคาะไม้เคาะเหล็ก จิ้ง จาบ กลอง ฯลฯ และเสียงที่เกิดจากอวัยวะของร่างกาย เช่น ตมมือ ตบตัก ฯลฯ รวมทั้งคำพูด คำสั่งหรือคำถามของครู

3. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย หมายถึง ประสบการณ์การเคลื่อนไหวและจังหวะ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

3.1 กิจกรรมพื้นฐาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการฝึกปฏิบัติตามสัญญาหรือข้อตกลง

3.2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกการปฏิบัติตามคำสั่ง ฝึกความเป็นผู้นำผู้ตาม ฝึกความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ซึ่งครูได้ใช้เทคนิคในการสื่อความหมาย ได้แก่ การพูดที่ใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง และการใช้สีหน้าท่าทางที่มีชีวิตชีวา ประกอบคำพูด ตลอดจนการใช้คำถามปลายเปิด ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้เทคนิคการคาดคะเนให้เด็กใช้จินตนาการ คิดหาวิธีการทดแทน ให้เด็กได้สังเกต เปรียบเทียบ และใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการตอบคำถาม เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด จินตนาการ และแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหว

4. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก หมายถึง ประสบการณ์การเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

4.1 กิจกรรมพื้นฐาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการฝึกปฏิบัติตามสัญญาหรือข้อตกลง

4.2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกการปฏิบัติตามคำสั่ง ฝึกความเป็นผู้นำผู้ตาม ฝึกความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการซึ่งครูมีการใช้คำพูดคำสั่ง เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดจินตนาการ และแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหว

5. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของสมองในการคิดจินตนาการ ผสมผสานความรู้และประสบการณ์ ซึ่งทำให้เกิดผลของการคิดค้นในรูปของการประดิษฐ์และคิดแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิม การแสดงออกด้านอารมณ์ขัน ความมุ่งมั่นและความกล้าที่จะทำสิ่งแปลกใหม่ ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
 - 1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.4 กระบวนการคิดสร้างสรรค์
 - 1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
 - 1.6 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์
 - 1.7 ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์
 - 1.8 แนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
 - 1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.1 ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.2 ความสำคัญของการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.3 องค์ประกอบของการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.5 พัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว
 - 2.6 ความเป็นมาและพัฒนาการของการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.7 กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.8 ลักษณะของการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.9 หลักในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมาย

- 3.1 ความหมายของการสื่อความหมาย
- 3.2 ความสำคัญของการใช้ภาษาในการสื่อความหมาย
- 3.3 ประเภทของการใช้ภาษาในการสื่อความหมาย
- 3.4 การสื่อความหมายเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
- 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมาย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในทุกคนและเป็นความสามารถอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านด้วยกัน ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาเสนอดังต่อไปนี้

กิลฟอร์ด (Guilford) กล่าวว่า ความสามารถแบบอเนกนิย (Divergent Thinking) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของความสามารถทางสมองที่สามารถคิดได้หลายแนวทางหลายแบบ คิดได้กว้างไกล ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ที่แปลกใหม่ (Guilford. 1959 : 389, 470) เกตเซล (Getzels) มีความเห็นสอดคล้องกับ กิลฟอร์ด ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดที่หาคำตอบหลาย ๆ คำตอบ (Getzels. 1962 : 455 - 456) ทอร์เรนซ์ (Torrance) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดสร้างสรรค์ผลิตผล หรือสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่มีใครมาก่อน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจเกิดจากการรวบรวมข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์แล้วเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ ๆ (Torrance. 1962 : 16) เวสต์คอต และสมิท (Westcott and Smith) อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่รวมถึงการดึงประสบการณ์เดิมของแต่ละคนออกมา แล้วนำมาจัดให้อยู่ในรูปใหม่และในการจัดรูปใหม่ของความคิดนี้เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ไม่จำเป็นจะต้องเป็นสิ่งใหม่ระดับโลกก็ได้ (Westcott and Smith. 1967 : 2) และสอดคล้องกับ เดรพดาห์ล (Drevdahl) ซึ่งได้ให้ความหมายไว้ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่มีมูลอย่างแท้จริงอาจออกมาในรูปของผลิตผลหรือกระบวนการหรือวิธีการเท่านั้น

(อารี รังสินธุ์. 2526 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Drevdahl. 1960) แอนเดอร์สัน และคนอื่น ๆ (Anderson and others. 1970 : 90) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนเป็นเจ้าของในระดับต่าง ๆ กันและความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ ถ้าจัดสภาพการณ์ให้เหมาะสม

จากการศึกษาลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ พอสรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่ทุกคนมี จะต่างกันที่ความสามารถในระดับต่าง ๆ ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการคิดแบบอเนกนัย ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถหลายลักษณะ และการกระทำที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนไม่ลอกเลียนใคร ความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมและพัฒนาขึ้นได้โดยการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ให้เหมาะสม

ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สามารถแสดงออกมาได้ในหลาย ๆ แบบ เช่น การเคลื่อนไหว การแสดงละคร งานศิลปะอื่น ๆ หรือแม้แต่การแสดงออกทางภาษา การส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์นั้น เฮอร์ลอค (Hurluck. 1972 : 327 - 328) ได้กล่าวถึงคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์ให้ความสนุก ความสุขและความพอใจแก่เด็กมาก สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กเมื่อโตขึ้น เฮอร์ลอค กล่าวว่าไม่มีอะไรที่จะสร้างความพอใจและความสนุกสนานให้แก่เด็กได้เท่ากับเด็กได้สร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาด้วยตัวของเด็กเอง ไม่ว่าจะเป็นบ้านที่สร้างขึ้นจากการกลับเก้าอี้แล้วเอาผ้าห่มมาคลุม ในขณะที่เดียวกันก็ไม่มีอะไรจะทำให้เด็กรู้สึกหดหู่ใจได้เท่ากับงานสร้างสรรค์ของเขาถูกตำหนิ คุณค่าสิ่งที่เขาสร้างนั้นไม่มีคุณค่า

มุสตี กูอินทร์ (2526 : 73) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่า

1. มีคุณค่าต่อสังคม

คุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อสังคมนั้น ได้แก่ การที่บุคคลได้คิดและสร้างสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อประโยชน์สุขและความเจริญก้าวหน้าของสังคม หรือหาวิธีการแก้ไขปัญหา

จนกระทั่งประสบความสำเร็จและมีประโยชน์ต่อสังคม เช่น ความเจริญทางด้านการแพทย์ การเกษตร การคมนาคม เป็นต้น

2. มีคุณค่าต่อตนเอง

ความสามารถในการสร้างสรรค์นั้นนับว่ามีคุณค่าต่อบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เอง ด้วยเพราะการสร้างผลงานขึ้นใดขึ้นทำให้ผู้ที่สร้างสรรค์มีความพึงพอใจและมีความสุข เช่น การที่เด็กสร้างสรรค์งานด้วยตนเองจะสร้างความพอใจแก่เด็ก ไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การต่อสิ่งของให้เป็นรูปร่างต่าง ๆ การคิดเกมการเล่นที่แปลกใหม่ เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตน มั่นใจในตนเอง ซึ่งมีผลไปถึงแบบแผนบุคลิกภาพและความสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมของเด็ก

จะเห็นว่า การส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทั้งต่อตนเองและต่อสังคมโดยรวม เพราะสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์จึงมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยพัฒนาและสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ ดังนั้นครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยจึงควรช่วยกันส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อช่วยพัฒนาบุคลิกภาพและความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

เมื่อกล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์มักจะเข้าใจและมุ่งเน้นไปที่ความคิดริเริ่มอย่างเดียว ซึ่งแท้จริงแล้วความคิดสร้างสรรค์ยังประกอบไปด้วยลักษณะความคิดอื่น ๆ ด้วย

จากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ กิลฟอร์ด (Guilford. 1967 : 145 - 151) ได้อธิบายรายละเอียดของความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้านไว้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality)

หมายถึง ความคิดแปลกใหม่ไม่ซ้ำกับความคิดของบุคคลอื่น แตกต่างไปจากความคิดเดิม ความคิดริเริ่มอาจเกิดจากการนำความรู้เดิมมาคิดแปลงและประยุกต์ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่

2. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency)

หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ

2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกันหรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค และนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

2.4 ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)

หมายถึง ประเภทหรือแบบของความคิด โดยแบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นได้ทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่พยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลาย ๆ ด้าน ซึ่งมีประโยชน์ในการแก้ปัญหา

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเป็นขั้นตอน สามารถอธิบายให้เห็นภาพชัดเจน หรือเป็นแผนงานที่สมบูรณ์ขึ้น ความคิดละเอียดลออจัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่งขยายความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ขึ้น

เจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986 : 141) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ในข้อสอบ ทีซีที - พีที (TCT - PT) ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว
2. ความคิดยืดหยุ่น
3. ความคิดริเริ่มตามที่ตนเองมีอยู่
4. ความคิดละเอียดลออ
5. ความกล้าที่จะทำสิ่งแปลกใหม่
6. การผสมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น การจัดรวมสิ่งต่าง ๆ ให้มีความ

ต่อเนื่อง

7. การมีอารมณ์ขัน
8. ความมุ่งมั่น

จะเห็นได้ว่าความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต้องอาศัยลักษณะกล้าคิด กล้าลองและความคิดจินตนาการเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการเริ่มต้นขึ้น แต่อย่างไรก็ตามความสำเร็จของความคิดสร้างสรรค์ก็ต้องอาศัยลักษณะอื่น ๆ ประกอบด้วย

กระบวนการคิดสร้างสรรค์

หมายถึง วิธีการคิดหรือกระบวนการทำงานของสมองอย่างเป็นขั้นตอนซึ่ง ทอร์เรนซ์ (Torrance. 1962 : 47) กล่าวว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์นั้นเกิดขึ้นเมื่อคนเรามุ่งคิดไปสู่จุดมุ่งหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเริ่มต้น

เกิดจากความรู้สึกที่ต้องการหรือความไม่เพียงพอในสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำให้บุคคลเริ่มคิด เขาจะพยายามรวบรวมข้อเท็จจริง เรื่องราวและแนวคิดต่าง ๆ ที่มีอยู่เข้าด้วยกันเพื่อหาความกระจ่างในปัญหา ในขั้นนี้ผู้คิดยังไม่ทราบว่าผลที่จะเกิดขึ้นนั้นเป็นไปในรูปใดและอาจจะใช้เวลานาน จนบางครั้งจะเกิดขึ้นโดยผู้คิดไม่รู้สึกรู้ส

2. ขั้นครุ่นคิด

ต่อจากขั้นเริ่มต้น ซึ่งมีระยะหนึ่งที่มีความรู้ ความคิดและเรื่องราวต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ มาผสมกลมกลืนกันเข้าเป็นรูปร่าง ระยะนี้ผู้คิดต้องใช้ความคิดอย่างหนัก แต่บางครั้งความคิดขั้นนี้อาจหยุดงักไปเฉย ๆ เป็นเวลานาน บางครั้งก็กลับเกิดขึ้นใหม่อีก

3. ขั้นเกิดความคิด

ในระหว่างที่กำลังครุ่นคิดนั้นบางครั้งอาจเกิดความคิดผุดขึ้นมาทันทีทันใด ผู้คิดจะมองเห็นความสัมพันธ์ของความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นกับความคิดเก่า ๆ ซึ่งมีผู้คิดมาแล้ว การมองเห็นความสัมพันธ์ในแนวคิดใหม่นี้จะเกิดขึ้นในทันทีทันใด ผู้คิดไม่ได้นึกถึงว่าจะเกิดขึ้นเลย

4. ขั้นปรับปรุง

เมื่อเกิดความคิดใหม่แล้วผู้คิดจะขัดเกลาความคิดนั้นให้หมดจดเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่ายหรือต่อเติมเสริมแต่งความคิดที่เกิดขึ้นใหม่ให้รัดกุม และวิวัฒนาการก้าวหน้าต่อไปหรือในบางกรณีในขั้นนี้อาจมีการทดลองเพื่อประเมิณการแก้ปัญหาสำหรับเลือกความคิดที่สมบูรณ์ที่สุด ความคิดเหล่านี้ก่อให้เกิดการประดิษฐ์ผลงานใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ นวนิยาย บทเพลง จิตรกรรม และการออกแบบอื่น ๆ เป็นต้น

กาเลเกอร์ (Gallagher. 1975 : 249 - 250) ได้กล่าวว่า กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์จะเกิดความคิดหรือสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นโดยการลองผิดลองถูก (Trial and Error) โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียม (Preparation)

เป็นขั้นเตรียมข้อมูลต่าง ๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำหรือแนวทางที่ถูกต้องหรือข้อระบู้ปัญหา หรือข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ฯลฯ

2. ขั้นความคิดคุกรุ่นหรือระยะพักตัว (Incubation)

เป็นขั้นที่อยู่ในความวุ่นวายของข้อมูลต่าง ๆ ทั้งใหม่และเก่าสะเปะสะปะปราศจากความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่สามารถประมวลความคิดนั้นจึงปล่อยความคิดนั้นไว้เฉย ๆ

3. ขั้นความคิดกระจ่างชัด (Illumination)

เป็นขั้นที่ความคิดสับสนนั้นได้ผ่านการเรียบเรียงและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ให้มีความกระจ่างชัดและจะมองเห็นภาพพจน์ มโนทัศน์ของความคิด

4. ขั้นทดสอบความคิดและพิสูจน์ให้เห็นจริง (Verification)

เป็นขั้นที่ได้รับความคิดทั้ง 3 ขั้นจากข้างต้นเพื่อพิสูจน์ว่าเป็นความคิดที่เป็นจริงและถูกต้อง

จะเห็นว่าแนวคิดของกระบวนการคิดสร้างสรรค์นั้นมีลำดับขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ การคิด การรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนการใช้ความคิด สุดท้ายคือการนำไปใช้

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ครั้งนี้คือ ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา (Structure of Intellect Model) ของกิลฟอร์ด (Guilford. 1967 : 60 - 64) ได้อธิบายความสามารถทางสมองของมนุษย์เป็น 3 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 เนื้อหา (Content) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ภาพ (Figural) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมสามารถที่จะรับรู้และระลึกออกมาได้ เช่น ภาพต่าง ๆ
2. สัญลักษณ์ (Symbolic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปของเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข ตัวโน้ต และสัญลักษณ์ต่าง ๆ
3. ภาษา (Semantic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ แต่บางอย่างไม่อยู่ในรูปถ้อยคำก็มี เช่น ภาษาใบ้
4. พฤติกรรม (Behavioral) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นการแสดงออกของกิริยาอาการของมนุษย์รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การแสดงความคิดเห็น

มิติที่ 2 วิธีการคิด (Operation) เป็นมิติที่แสดงลักษณะการทำงานของสมองในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. การรู้จักและเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่รู้จักและมีความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้ทันทีทันใด เช่น เมื่อเห็นของเล่นรูปร่างกลม ๆ ทำด้วยยางผิวเรียบ ก็บอกได้ว่าเป็นลูกบอล
2. การจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่จะเก็บสะสมรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไว้ แล้วสามารถระลึกออกมาในรูปเดิมได้ตามที่ต้องการ เช่น การจำหมายเลขประจำตัว การท่องสูตรคูณ

3. การคิดแบบเอนกนัย (Divergent Thinking) เป็นความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถคิดได้หลายแง่หลายมุมหลายทิศทาง คิดหาคำตอบได้โดยไม่จำกัดจำนวนจากสิ่งเร้าที่กำหนดไว้ในเวลาจำกัด เช่น ให้ออกสิ่งที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า น้ำ มาให้มากที่สุด

4. การคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) เป็นความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถสรุปข้อมูลที่ดีที่สุดจากข้อมูลที่กำหนดให้และการสรุปเป็นคำตอบนั้นจะเน้นเพียงคำตอบเดียว เช่น การเลือกคำตอบในการทำข้อสอบแบบเลือกตอบ

5. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุสมผลเกี่ยวกับความดี ความงาม ความเหมาะสมจากข้อมูลที่กำหนดให้

มิตีที่ 3 ผลของการคิด (Product) เป็นมิตีที่แสดงถึงผลที่ได้จากการทำงานของสมอง เมื่อสมองได้รับข้อมูลจากมิตีที่ 1 และใช้ความสามารถในการตอบสนองสิ่งเร้า ซึ่งเป็นวิธีการคิดตามมิตีที่ 2 ผลที่ออกมาจะเป็นมิตีที่ 3 ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. หน่วย (Units) หมายถึง ส่วนย่อย ๆ ที่ถูกแยกออกมามีคุณสมบัติเฉพาะของตนเองที่แตกต่างไปจากสิ่งอื่น ๆ เช่น หมาก แฉก มด นก เป็นต้น

2. จำพวก (Classes) หมายถึง กลุ่มของสิ่งที่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกัน เช่น สุนัข คน ปลาฉลาม เป็นจำพวกเดียวกันเพราะต่างก็เลี้ยงลูกด้วยนมเหมือนกัน

3. ความสัมพันธ์ (Relations) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดแบบต่าง ๆ ตั้งแต่ 2 พวกเข้าด้วยกันโดยอาศัยลักษณะบางประการเป็นเกณฑ์ อาจอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก ระบบกับระบบ เช่น พระกับวัด นกกับรัง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่มีชีวิตกับที่อยู่อาศัย

4. ระบบ (Systems) หมายถึง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลที่ได้หลาย ๆ คู่เข้าด้วยกันอย่างมีระบบ เช่น 2, 4, 6, 8 ซึ่งเป็นระบบเลขคู่

5. การแปลงรูป (Transformation) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง การให้คำนิยามใหม่ การตีความ การขยายความหรือการจัดองค์ประกอบของข้อมูลที่กำหนดให้เสียใหม่เพื่อนำไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น เช่น การแปลงรูป เป็น

6. การประยุกต์ (Implications) หมายถึง การคาดหวังหรือทำนายเรื่องบางอย่างจากข้อมูลที่กำหนดให้ เกิดความแตกต่างไปจากเดิม เช่น เมื่อเห็น $+$ ก็คาดว่า เป็นสัญลักษณ์ของสภากาชาด

ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดนี้ นับว่าเป็นพื้นฐานในการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ เพราะกิลฟอร์ด ได้อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดแบบอเนกนัย คือความคิดหลายทิศทางหลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล ซึ่งเป็นลักษณะการคิดที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์สิ่งใหม่ที่แปลกใหม่ จากข้อสรุปนี้ทำให้มีการศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์อย่างกว้างขวางลึกซึ้งในเวลาต่อมา

พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์

จากการศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักการศึกษา พบว่า ลักษณะพัฒนาการด้านความคิดริเริ่ม ความคล่องแคล่ว กล้าคิด กล้าเสี่ยงและกล้าแสดงออกในวัยเด็ก จะมีพัฒนาการสูงกว่าวัยผู้ใหญ่

แมคมิลแลน (อาร์รี รังสินันท์. 2526 : 41 - 42 ; อ้างอิงมาจาก Macmillan. 1924) ได้แบ่งพัฒนาการทางจินตนาการของเด็กออกเป็น 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 เป็นชั้นที่เด็กเล็ก ๆ มีความรู้สึกเกี่ยวกับความสวยงาม ซึ่งจะเ็นทางนำไปสู่ความจริง

ชั้นที่ 2 เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าใจถึงความเป็นจริง เด็กจะเริ่มมีคำถามถึงสาเหตุ และผลด้วยการถามว่า "ทำไม"

ชั้นที่ 3 เด็กเริ่มเข้าใจคิดที่ละเอียดน้อย ๆ ในสิ่งที่เด็กพบเห็นในโลกแห่งความเป็นจริง
ทอร์แรนซ์ (Torrance. 1964 : 87 - 88) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยผลการวิจัยของ ลิกอน (Ligon. 1957) ไว้ดังนี้

แรกเกิด - 2 ขวบ

ในระยะขวบแรกของชีวิต เด็กเริ่มพัฒนาการด้านจินตนาการจะเห็นได้จากการที่เด็กเริ่มถามชื่อของสิ่งต่าง ๆ การพยายามทำเสียงต่าง ๆ หรือจิ้งหะ เด็กเริ่มแสวงหาโอกาสทำสิ่งที่แปลกใหม่ไปกว่าเดิมโดยมีความกระตือรือร้นที่จะทำ ที่จะคิดสำรวจสิ่งต่าง ๆ มากขึ้นโดยการชิม ดม สัมผัส ด้วยความอยากรู้อยากเห็น ดังนั้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้สำรวจโดยการจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย มีที่ว่าง มีวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการคิดและการเล่น จะสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาความคิดจินตนาการได้ดี

ระยะ 2 - 4 ขวบ

เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรงแล้วถ่ายทอดประสบการณ์ที่ได้รับรู้โดยการแสดงออกและจินตนาการ เช่น เด็กไม่เข้าใจว่าทำไมไม่ให้เด็กเล่นน้ำร้อน เมื่อเด็กมีโอกาสสัมผัสจับต้องน้ำร้อนก็จะรู้ว่าเป็นสิ่งที่เล่นไม่ได้ ในระยะนี้เด็กจะตื่นเต้นกับประสบการณ์ต่าง ๆ เด็กมีช่วงความสนใจสั้น เริ่มรู้สึกเป็นตัวของตัวเองและเกิดความเชื่อมั่น แต่การเรียนรู้ใหม่ ๆ อาจทำให้เด็กตกใจหวาดกลัว ดังนั้นครู พ่อ-แม่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กควรระมัดระวังให้เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยอยู่เสมอ ของเล่นที่ช่วยส่งเสริมจินตนาการของเด็กได้ดีคือ ของเล่นที่ไม่มีโครงสร้างตายตัว เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน ไม้บล็อก

ระยะ 4 - 6 ขวบ

ในวัยนี้เป็นวัยที่เด็กมีจินตนาการสูง เด็กเริ่มสนุกสนานกับการวางแผนและการคาดคะเนในสิ่งที่เกิดจากการเล่น เด็กเริ่มเลียนแบบผู้ใหญ่หรือผู้ใกล้ชิด มีความอยากรู้อยากเห็น เด็กจะพยายามค้นหาข้อเท็จจริง เด็กเริ่มเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และเริ่มคิดถึงการกระทำของตนที่มีผลต่อบุคคลอื่นจากการเล่นและการแสดงบทบาทสมมติตามจินตนาการ ครู พ่อ - แม่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กควรส่งเสริมให้เด็กได้เล่นตามลำพัง เพราะการเล่นตามลำพังจะช่วยพัฒนาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กโดยการจัดหาของเล่นต่าง ๆ เช่น วัสดุเหลือใช้ประเภทต่าง ๆ หรือของใช้ที่ผู้ใหญ่ไม่ใช้แล้วให้เด็กเล่น

ที่กล่าวมาจะเห็นว่าพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์จะมีพัฒนาการไปตามธรรมชาติที่เหมาะสมกับวัย สิ่งแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมสามารถทำให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจึงควรจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดและจินตนาการของเด็ก เพราะเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ในวันนี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในวันหน้า

ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์

จากผลการศึกษาและเป็นที่ยอมรับว่าทุกคนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ แต่ระดับของความคิดสร้างสรรค์ย่อมแตกต่างกันไปตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ฉะนั้นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจึงมีลักษณะที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น

แมคคินนอน (MacKinnon. 1962 : 484 - 495) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงและพบว่า เป็นผู้ที่ช่างคิดค้น มีความมานะพยายาม มีความเป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจ

ฮิลการ์ด และแอตคินสัน (Hillgard and Atkinson. 1967 : 365) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้ที่มีความคิดอิสระ ไม่ชอบตามแบบใครชอบคิดหรือชอบทำสิ่งที่ซับซ้อนแปลกใหม่และเป็นผู้ที่มีอารมณ์ขัน

ลูโก และเฮอร์ซี่ (ฟูสดี กูอินทร์. 2526 : 71 ; อ้างอิงมาจาก Lugo and Hershey. 1979) ได้รวบรวมลักษณะของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงไว้ดังนี้

1. ชอบสิ่งแปลกใหม่
2. มีความมั่นใจในตนเอง
3. มีความเปิดกว้างที่จะเปิดรับสถานการณ์ใหม่
4. มีความอดทน
5. มีอารมณ์ขัน
6. ไม่ตึงเครียด

ไรซ์ (Rice. 1970 : 69) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มิไหวพริบ
2. มีความสามารถในการประยุกต์ มีการตอบสนองที่แสดงออกถึงความคิดริเริ่ม
3. มีอิสระในการคิดและการแสดงออก
4. สนใจที่จะได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ และสังเคราะห์สิ่งที่ได้พบ

อาร์ รังสินธ์ (2526 : 63) ได้สรุปลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้คือ

1. อยากรู้ อยากเห็น มีความกระหายใคร่รู้ อยู่เป็นนิจ
2. ชอบแสวงหา สืบสวน ศึกษา ค้นคว้า และทดลอง
3. ชอบซักถาม และถามด้วยคำถามแปลก ๆ
4. ช่างสงสัย มองสิ่งต่าง ๆ ด้วยความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น อยู่เสมอ
5. ช่างสังเกต มองเห็นลักษณะที่แปลกผิดปกติหรือช่องว่างที่หายไป ได้ง่ายและ

รวดเร็ว

6. ชอบแสดงออกมากกว่าเก็บกด ถ้าสงสัยสิ่งใดจะถามหรือพยายามหาคำตอบโดย

ไม่รีรอ

7. มีอารมณ์ขันอยู่เสมอ มองสิ่งต่าง ๆ ในแง่ตลกที่แปลก
8. สนุกสนานในการใช้ความคิด
9. มีสมาธิในสิ่งที่ตนสนใจ
10. สนใจสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง
11. มีความเป็นตัวของตัวเอง

เมื่อพิจารณาถึงคุณลักษณะต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงมีคุณลักษณะที่พบเห็นได้ง่าย เช่น การชอบสำรวจคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ และแสวงหาประสบการณ์ ชอบทำสิ่งที่ท้าทายความสามารถ มีความคล่องตัวในการคิด มีความคิดยืดหยุ่นไม่ซ้ำแบบใคร รักอิสระ และมีความเป็นตัวของตัวเอง

แนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวเด็กทุกคนและสามารถส่งเสริมให้พัฒนาได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงคือ การสอน การฝึกฝน การอบรม ในทางอ้อมคือการสร้างสภาพบรรยากาศและการจัดสิ่งแวดล้อม

โรเจอร์ (Roger. 1959 : 78 - 80) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าความคิดสร้างสรรค์ไม่สามารถบังคับให้เกิดขึ้นได้ แต่สามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งโรเจอร์ ได้เสนอแนวทางการสร้างสถานการณ์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ความรู้สึกปลอดภัยทางจิต ซึ่งจะต้องสร้างด้วยกระบวนการที่สัมพันธ์กัน 3 อย่าง คือ

1.1 ครู พ่อ - แม่ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กยอมรับคุณค่าและความสามารถของเด็กแต่ละคน เคารพในความคิดเห็นของเด็ก

1.2 ไม่มีการวัดผลและประเมินผลจากภายนอก ทุกคนทำงานด้วยความสบายใจ ไม่ต้องหวงวิตกว่าจะทำคะแนนไม่ดี ทำให้รู้สึกเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออก กล้าคิดและกล้ากระทำอย่างสร้างสรรค์

1.3 ครูมีความเข้าใจในผลงาน รวมทั้งการสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ของนักเรียน

2. ความเป็นอิสระทางจิต เมื่อ ครู พ่อ - แม่ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ยอมรับการแสดงออกอย่างอิสระของเด็กแต่ละคน เช่น การคิด การพูด หรือทำในสิ่งแปลกใหม่

เกอร์ทรูด (Gertrude. 1966 : 470) กล่าวถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการเรียนการสอนว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะได้รับการส่งเสริมให้เกิดขึ้นโดยการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้เด็กรู้สึกเป็นอิสระ ไม่ถูกควบคุมจากระเบียบวินัยที่เคร่งครัดจนเกินไป และส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนรู้จักแก้ปัญหาของตนเอง

จอห์นสัน (Johnson. 1983 : 12 - 14) ได้พูดถึงบทบาทของครูที่มีต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กว่า ครูเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา เพราะการสอนโดยให้เด็กแก้ปัญหาจะเป็นบันไดสำคัญที่จะทอดไปสู่การคิดอย่างสร้างสรรค์ของเด็ก

วิลเลียมส์ (Williams. 1971 : 42 - 44) ได้กล่าวถึงการสอนเพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นการที่让孩子รู้จักคิด รู้จักแสดงความรู้สึกและการแสดงออกในวิถีทางของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งต้องสอนอย่างต่อเนื่องกันไปตามลำดับอย่างสม่ำเสมอด้วยกิจกรรมต่าง ๆ หรืออาจรวมทั้งปรับปรุงสภาพแวดล้อมตลอดจนความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

เลิธ อานันทนะ (2533 : 83 - 84) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า เด็กทุกคนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ถ้าได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องและสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ โดยผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวของเด็กแต่ละคน ดังนั้น ครู พ่อ - แม่ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ทดลอง ค้นคว้าเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กสนใจ

วรารักษ์ รักวิจัย (ม.ป.ป. : 49) ได้เสนอแนะบทบาทของครูในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กดังนี้

1. จัดกิจกรรมหรือบรรยากาศแบบเรียนปนเล่น
2. จัดบรรยากาศในห้องเรียนแบบอิสระ สบาย ๆ เป็นกันเอง
3. ยอมรับการแสดงออกของนักเรียนทุกคนด้วยความสนใจและกระตือรือร้น
4. ไม่กำหนดหรือจำกัดกิจกรรมในห้องเรียน
5. เปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นคว้า ทดลอง และหาคำตอบเอง
6. ไม่ข่มขู่เด็ก ไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือท่าทาง
7. ไม่ควรยึดแบบการเรียนที่ตายตัว แนะนำให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี
8. คำถามที่ใช้ในห้องเรียน ควรเป็นคำถามแบบเปิดกว้าง
9. สร้างบรรยากาศในการยอมรับความเป็นกันเองระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับครู
10. พยายามสนับสนุนทางด้านความคิดที่กว้างและลึก
11. ให้เวลาแก่เด็กที่จะคิดและพัฒนาความคิดให้กว้างออกไปอีก
12. ปลุกฝังให้เด็กรู้จักคุณค่าของตัวเอง
13. ให้อิสระเสรีภาพในการแสดงออกของเด็ก

จากแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กนั้น ครู พ่อ - แม่ และผู้เกี่ยวข้องกับเด็ก ควรจะต้องมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตน สร้างบุคลิกภาพของตนให้เหมาะที่จะส่งเสริมเด็ก โดยเฉพาะเมื่อเด็กอยู่ที่โรงเรียน ครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ ครูจะต้องมีหลักการและวิธีการ ตลอดจนความเหมาะสมมากพอที่จะสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดจินตนาการและแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และในการจัดกิจกรรมให้เด็กนั้นครูต้องระลึกอยู่เสมอว่า เด็กแต่ละคนมาจากสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันและมีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

คูเซียมสกี (Kusienski. 1977 : 1861 - B) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ของความคิดสร้างสรรค์กับการเล่นที่ใช้จินตนาการ (Imaginative Play) โดยศึกษากับเด็กระดับ 2 จำนวน 50 คน ซึ่งเป็นเด็กหญิง 25 คน เด็กชาย 25 คน พบว่า การเล่นที่ใช้จินตนาการมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์

โคลแอต ชอร์ และเชอร์วูด (Claiatt, Shaw and Sherwood. 1980 : 1061 - 1064) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 48 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยวิธีใช้คำถามแบบอเนกนัย ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนด้วยวิธีใช้คำถามแบบเอกนัยหรือแบบอื่น พบว่ากลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

ชินจิตร์ การบุญ (2525 : 58 - 60) ได้ศึกษาถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการสอนด้วยวิธีใช้คำถามแบบอเนกนัย และเอกนัย พบว่าการสอนด้วยวิธีใช้คำถามแบบอเนกนัยสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดคล่องแคล่วและความคิดละเอียดลอออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ส่วนความคิดริเริ่มนั้นไม่พบความแตกต่าง

ศศพร วิไลรัตน์ (2531 : 62 - 65) ได้ศึกษาถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยวิธีการสอนตามแนวคิดแบบนิวไฮอิวแมนนิส ซึ่งเป็นวิธีการสอน 4 ประเภท คือการเล่านิทาน ศิลปะ - ดนตรี โยคะและสมาธิ พบว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนตามแนวคิดแบบนิวไฮอิวแมนนิส มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่เรียนโดยกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ

เพียงจิต วิจารณ์รัตน์ (2531 : 82 - 83) ได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของการดำเนินกิจกรรมการวาดรูปโดยครูเล่านิทานแล้วใช้คำถามประกอบ พบว่าเด็กปฐมวัยที่ดำเนินกิจกรรมการวาดรูปเป็นกลุ่ม ซึ่งทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจในการวาดรูป มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมการวาดรูปเป็นรายบุคคล

จากงานวิจัยดังกล่าวเป็นข้อยืนยันได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ด้วยการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสม ซึ่งควรเริ่มต้นแก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัยและต่อเนื่อง เพื่อให้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ

ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

พิชิต ภูตจันทร์ และธงชัย มาศสุพงศ์ ได้ให้ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะว่า การเคลื่อนไหวและจังหวะหมายถึงการที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อดนตรีและจังหวะ ซึ่งจังหวะนั้น หมายถึง อัตราความช้า - เร็ว ของการเคลื่อนไหวที่อาจเกิดจากการตมมือ ตบตัก เคาะไม้ เคาะเหล็ก ตีกลอง จิ้งหรือจาบ ฯลฯ (พิชิต ภูตจันทร์ และธงชัย มาศสุพงศ์. 2523 : 3, 22) เด็นฟอร์ด (Danford) กล่าวว่า การเคลื่อนไหวและจังหวะหมายถึง การเคลื่อนไหวที่เด็กแสดงออกเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ต่อเสียงเพลงและดนตรี (Danford. 1967 : 252) อานไฮม์ และคนอื่น ๆ (Arnheim and others) ได้ให้ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะว่า คือการเคลื่อนไหวที่มีการผสมผสานอย่างกลมกลืนกับช่วงเวลาในการเคลื่อนที่ (Arnheim and others. 1973 : 58) ลาวัณย์ สุกกรี และเทพาวดี หอมสนธิ ได้ให้ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะว่า คือกระบวนการและความสามารถในการควบคุมกลไกการเคลื่อนไหวของร่างกายและจิตใจให้ตอบสนองต่อดนตรีและจังหวะ และใช้ร่างกายเป็นสื่อกลางในการแสดงออกของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสดงออกทางอารมณ์และการสื่อความหมาย (ลาวัณย์ สุกกรี และเทพาวดี หอมสนธิ. 2521 : คานา)

จากความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะพอสรุปได้ว่าการเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายให้สัมพันธ์กับจังหวะที่นำมาใช้ประกอบการเคลื่อนไหว

ความสำคัญของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

วัลลีย์ ภักโรภาส กล่าวว่า การเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงสิ้นอายุขัย โดยเฉพาะในเด็กแรกเกิดจะมีการเคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติโดยไม่ต้องรับการฝึกหัด เช่น การคืบไปคืบมา การไขว่คว้า ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกาย และการสื่อความหมาย (วัลลีย์ ภักโรภาส. 2533 : 1) สำเร็จ มณีเนตร กล่าวว่า การเคลื่อนไหวของเด็กแต่ละครั้งนั้นเป็นการสะสมขั้นพื้นฐานที่จะให้เด็กมาซึ่งความรู้จะสามารภนำไปใช้ในชีวิตขั้นต่อไป (สำเร้ง มณีเนตร. 2520 : 5)

สุพิตร สมหาติโต และสมโภชน์ หลักฐาน มีความเห็นว่าการเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กเองและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก เป็นกระบวนการที่ช่วยให้เด็กมีโอกาสได้แสดงออกทั้งความรู้สึกนึกคิดและแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของตนเอง เพื่อเป็นการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (สุพิตร สมหาติโต และสมโภชน์ หลักฐาน.

2533 : 5) ภรณ์ ศุรุรัตนะ กล่าวว่า การส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการเคลื่อนไหวที่เหมาะสมกับพัฒนาการและวัยของเด็ก จะช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึกและอารมณ์อย่างเปิดเผยและเป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ (ภรณ์ ศุรุรัตนะ. 2526 : 27 - 30) การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะให้กับเด็กตั้งแต่ยังเล็กจะช่วยให้เด็กเกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนวิชาต่าง ๆ เช่น ทางภาษา ดนตรี - นาฏศิลป์ ฯลฯ ขณะเดียวกันจะทำให้เด็กมีจังหวะในการเคลื่อนไหว ไม่เกิดปัญหาการวิ่งชนผู้อื่นหรือสิ่งของต่าง ๆ ในขณะทำกิจกรรมซึ่งมีผลต่อการปรับตัวของเด็ก เพราะการรู้จักจังหวะจะเป็นผลทำให้ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่นได้ง่าย สามารถดำเนินชีวิตได้ถูกต้องและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

(คณะครูโรงเรียนอนุบาลสามเสน. 2534 : 1)

พิชิต ภูตจันทร์ และธงชัย มาศสุพงศ์ (2523 : 5 - 6) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะดังนี้คือ

1. ก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. ช่วยให้มีบุคลิกภาพในด้านการเคลื่อนไหว

3. ช่วยให้เป็นคนกล้าแสดงออกในทางที่ดีงาม
4. ช่วยให้สัมพันธ์มิติกว้างขวางขึ้น
5. ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทั้งร่างกายและจิตใจ
6. ช่วยในการบำบัดผู้ป่วยโรคจิตบางประเภท
7. ช่วยจรรโลงวัฒนธรรมในทางที่ดีงาม
8. เป็นกิจกรรมทางพลศึกษาและสันทนาการ ซึ่งใช้เป็นกิจกรรมการออกกำลังกาย และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
9. ช่วยสนองความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งจะก่อให้เกิดความพึงพอใจ
10. ช่วยส่งเสริมสุขภาพทั้งทางร่างกายและทางจิตใจให้สมบูรณ์ขึ้น อันจะทำให้มีชีวิตมีความสุข

จะเห็นว่าการเคลื่อนไหวและจังหวะจำเป็นและสำคัญต่อมนุษย์ทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะกับเด็กปฐมวัย ซึ่งกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะจะสามารถพัฒนาเด็กได้ครบทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา

องค์ประกอบของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวมีบทบาทและสำคัญมากต่อการเรียนรู้ของเด็ก การเคลื่อนไหวที่มีประสิทธิภาพนั้น เด็กแต่ละคนจะต้องทราบว่าร่างกายของเขาสามารถทำอะไรได้บ้าง เขาสามารถเคลื่อนไหวร่างกายไปได้อย่างไร ไปในทิศทางใด จะต้องสัมพันธ์กับสิ่งใด หรือจะต้องใช้อุปกรณ์อะไรที่จะช่วยให้เขาสามารถเคลื่อนไหวอย่างสัมพันธ์กันซึ่ง สุนิธร สมบัติโต (2533 : 4 - 5) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะเป็นรากฐานของการเคลื่อนไหว ดังนี้

1. บริเวณพื้นที่ (Space) หมายถึง สถานที่ที่ต้องการในการเคลื่อนไหวของเด็ก ซึ่งโดยพื้นฐานแล้วจะเกี่ยวข้องกับสิ่งต่อไปนี้คือ

- 1.1 บุคคลที่อยู่รอบตัวเด็กในขณะที่เด็กมีการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น แขน ขา ลำตัว ในขณะที่ทำอยู่กับที่

1.2 อุปกรณ์หรือวัตถุอื่น ๆ ที่จะช่วยทำให้เด็กสามารถเคลื่อนไหวไปได้รอบ ๆ บริเวณพื้นที่อย่างปลอดภัย

1.3 ทิศทาง (Direction) ได้แก่ การเคลื่อนไหวไปข้างหน้า การเคลื่อนไหวถอยหลัง การเคลื่อนไหวไปด้านข้าง การเคลื่อนไหวไปข้างบน การเคลื่อนไหวไปข้างล่าง การเคลื่อนไหวเป็นวงกลม การเคลื่อนไหวเป็นเส้นตรง การเคลื่อนไหวแบบคเคี้ยวและการเคลื่อนไหวแบบบิดตัว เป็นต้น

1.4 ระดับของการเคลื่อนไหว ได้แก่ ระดับความสูงมาก ระดับความสูงปานกลาง และระดับต่ำ

1.5 ขนาด ได้แก่ บริเวณพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ บริเวณพื้นที่ขนาดเล็ก

2. เวลาที่ใช้ในการเคลื่อนที่ หมายถึง ระดับความช้า - เร็ว ของการเคลื่อนไหว เช่น เคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ เคลื่อนไหวในระดับความเร็วปานกลาง เคลื่อนไหวในระดับความเร็วเร็วที่สุด เคลื่อนไหวอย่างเรียวร้อยนิ้วกลม เคลื่อนไหวไปเรื่อย ๆ เป็นต้น

3. ความแรงของการเคลื่อนไหว หมายถึง ปริมาณหรือจำนวนของความแข็งแรงหรือความแข็งแกร่งที่ต้องการเพื่อการเคลื่อนไหวที่เหมาะสม เช่น เบามาก หนักมาก แรงมาก ความอ่อนและความตึงตัว เป็นต้น

4. การเปลี่ยนทิศทางหรือท่าทางของการเคลื่อนไหว หมายถึง ลำดับขั้นหรือการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนของการเคลื่อนไหวย่างหนึ่งไปสู่การเคลื่อนไหวอีกอย่างหนึ่งหรือการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งทิศทางจากสภาพการณ์หนึ่งไปสู่อีกสภาพการณ์หนึ่งนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า การที่เด็กจะทราบได้ว่าร่างกายของเขาสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างไรบ้างนั้น ตัวครูและการนำอุปกรณ์มาใช้ประกอบในการเคลื่อนไหวก็มีส่วนช่วยให้เด็กเกิดความคิดจินตนาการและแสดงออกมาในรูปของการเคลื่อนไหว

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ

ทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้คือ

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของ ธอร์นไดค์ (Thorndike's Law of Learning) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ที่สำคัญด้วยกฎ 3 ประการ ได้แก่

1.1 กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness)

การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเด็กมีความพร้อมทั้งกายและใจ เกี่ยวกับร่างกาย (Physical) เพื่อเป็นการเตรียมการใช้กล้ามเนื้อและระบบประสาทให้สัมพันธ์กัน (Co - Ordination) และเพื่อเป็นการฝึกทักษะ เกี่ยวกับทางจิตใจ (Mental) เป็นความพร้อมทางด้านสมองหรือสติปัญญา และควรคำนึงถึงความพร้อมในวัยต่าง ๆ ด้วยว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร เมื่อเด็กมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

1.2 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise)

เด็กจะเรียนรู้จากการกระทำซ้ำ ๆ กันหลาย ๆ ครั้งนั่นเอง เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและจังหวะเด็กจะเกิดทักษะในแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้ระบบประสาทและกล้ามเนื้อทำงานสัมพันธ์กันดี

1.3 กฎแห่งผล (Law of Effects)

เด็กจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นถ้าผลของการกระทำนั้นเป็นไปในทางบวกหรือทางที่ดี ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความสนใจเกิดทักษะทำให้เด็กมีความสุขและความพอใจ (เชาวลิต ภูมิภาค. 2532 : 109 - 110 ; อ้างอิงมาจาก Thorndike. n.d.)

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์ (Piaget's Cognitive Development Theory)

เพียเจต์ ถือว่าการให้เด็กได้สัมผัสวัตถุต่าง ๆ จะส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยซึ่งอาศัยการรับรู้เป็นสื่อในการกระตุ้นทางความคิดของเด็กจำเป็นต้องให้เด็กได้มีโอกาสเคลื่อนไหวและสัมผัสสิ่งต่าง ๆ ทฤษฎีนี้เป็นประโยชน์ในการจัดเนื้อหาและกิจกรรมทางการเคลื่อนไหว โดยให้เด็กได้สัมผัสกับวัตถุต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็กซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2523 : 69 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1952)

ที่จริงแล้วทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะมีอยู่หลายทฤษฎีการเลือกใช้ทฤษฎีใดนั้น ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของครูที่จะเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของเด็กแต่ละคน

พัฒนาการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว

ในการส่งเสริมให้เด็กมีการเคลื่อนไหวนั้นควรคำนึงถึงวุฒิภาวะและวัยของเด็กให้เด็กมีการเคลื่อนไหวที่เหมาะสมกับวัย เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้เคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ซึ่งมีเกณฑ์ในการสังเกตพัฒนาการไว้ดังนี้

อายุ 0 - 1 ปี	เด็กสามารถนั่งได้ คลานได้ และเพี้ยตัวเกาะยืนได้
อายุ 1 - 2 ปี	เด็กสามารถเดินได้เอง ก้มหยิบของได้เอง เตะลูกบอลได้ กระโดดสองเท้าได้ ขึ้นบันไดโดยจับลูกกรงหรือราวบันได
อายุ 2 - 3 ปี	เด็กสามารถขึ้นบันไดสลับเท้าได้ ยืนขาเดียวได้ โยนลูกบอลให้ผู้อื่นได้ รับลูกบอลโดยใช้มือและแขนได้ ทาทำทางเคลื่อนไหวร่างกายเมื่อได้ยินเสียงเพลงได้
อายุ 3 - 4 ปี	เด็กสามารถขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้ กระโดดขาเดียวได้ รับลูกบอลโดยใช้มือทั้งสอง โยนรับลูกบอลระยะไกล 1 เมตรได้ แกว่งแขนขาและเคลื่อนไหวไปตามจังหวะเพลงได้
อายุ 4 - 5 ปี	เด็กสามารถกระโดดข้ามสิ่งกีดขวางได้ รับลูกบอลด้วยมือทั้งสองได้ เตะลูกบอลโดยไม่เซ กระโดดขาเดียวได้ เดินต่อเท้าบนขอนไม้หรือกระดานแผ่นเดียวได้ เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลงได้
อายุ 5 - 6 ปี	เด็กเมื่อวิ่งอย่างรวดเร็วสามารถหยุดได้ทันที กระโดดขาเดียวตรงไปข้างหน้าได้ รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นได้ด้วยมือทั้งสองข้าง เดินต่อเท้าถอยหลังบนขอนไม้หรือบนกระดานแผ่นเดียวได้ เดินตามจังหวะเพลงหรือตามจินตนาการ

(กรมการพัฒนาชุมชน, สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และองค์การยูนิเซฟ.

จะเห็นได้ว่า ความสามารถในการเคลื่อนไหวของเด็กเริ่มจากง่ายไปยากและซับซ้อนขึ้นตามลำดับ

ความเป็นมาและพัฒนาการของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับที่มนุษย์ได้ก่อกำเนิดขึ้นในโลก เพราะมนุษย์เรานั้นมีความเกี่ยวข้องกับจังหวะอยู่ตลอดเวลา (Bridgwater and Kurtz. 1963 : 1443) สำเร็จ มณีเนตร กล่าวว่า การเคลื่อนไหวและจังหวะที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์นั้น เกิดขึ้นได้ทั้งภายนอกและภายในร่างกาย เช่น การเคลื่อนไหวภายนอกที่เกิดจากธรรมชาติ ได้แก่ การขึ้นลงของกระแสน้ำ ลมพัด การเปลี่ยนแปลงฤดูกาล กลางวันกลางคืน การเคลื่อนไหวเหล่านี้เกิดขึ้นโดยไม่สามารถจะยับยั้งให้หยุดลงได้ล้วนเป็นไปตามจังหวะทั้งนั้น และการเคลื่อนไหวภายนอกที่เกิดจากกิจกรรมประจำวันของมนุษย์ ซึ่งต้องการทักษะกลไกในการทำงาน เช่น การกิน การเล่น การหมุนตัว การขว้าง เป็นต้น การเคลื่อนไหวเหล่านี้ล้วนต้องใช้จังหวะและเคลื่อนไหวไปตามจังหวะทั้งสิ้น ส่วนการเคลื่อนไหวที่เกิดจากภายในตัวของมนุษย์ คือกระบวนการทางร่างกายและจิตใจ เช่น การเต้นของหัวใจ การทำงานของปอด การได้ยิน การมองเห็น เป็นต้น การเคลื่อนไหวเหล่านี้เป็นการเคลื่อนไหวและจังหวะที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมเป็นการเคลื่อนไหวที่จำเป็นและสำคัญต่อชีวิต และเป็นจุดเริ่มต้นของการเคลื่อนไหวแบบทำทาง (สำเร็จ มณีเนตร. 2520 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Harris. 1961) วอร์เตอร์แมน (Waterman) กล่าวว่า ก่อนที่จะมีพัฒนาการมาถึงการสื่อสารทางวาจา มนุษย์มีวิธีติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันโดยการเต้นรำ มนุษย์ใช้การเคลื่อนไหวร่างกายแทนภาษาเพื่อสื่อความหมาย เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดและแสดงความหมายต่าง ๆ (Waterman. 1962 : 47)

จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นจากร่างกาย และภายนอกร่างกาย ที่อาจเกิดจากธรรมชาติ และกิจกรรมประจำวันของมนุษย์ล้วนเป็นไปตามจังหวะ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเคลื่อนไหวแบบทำทางและการสื่อความหมาย

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิริยาตอบสนองต่อกันและจังหวะและมีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกเพศทุกวัย ตั้งแต่แรกเกิดจนสิ้นสุดอายุขัย ซึ่ง พิชิต ภูติจันทร์ และธงชัย มาศสุพงศ์ (2523 : 3 - 4) ได้จำแนกกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะไว้ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวเบื้องต้น (Basic Movement)
ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การควม้ ฯลฯ โดยเคลื่อนไหวให้เข้ากับจังหวะ
2. การเลียนแบบ (Imitative)
ได้แก่ การเล่นที่สมมติให้เด็กเป็นสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่งแล้วทำเลียนแบบให้เข้ากับจังหวะ เช่น เบ็ดเดิน นกบิน ข้างเดิน หรืออาจเลียนแบบวัตถุที่เคลื่อนที่ได้ เช่น รถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน ฯลฯ
3. การเล่นเกมประกอบเพลง (Singing Games)
ขณะที่เล่นเกมไปนั้นก็ร้องเพลงประกอบไปด้วย เช่น รีรีข้าวสาร โพงพาง มอญซ่อนผ้า ฯลฯ
4. การเคลื่อนไหวตามบทเพลง (Motion Song)
ขณะที่ร้องเพลงไปนั้นก็เคลื่อนไหวหรือทำท่าทางประกอบไปด้วย เช่น เพลงคนขายขนมปัง เพลง ล. ลิง เพลงนางช้าง ฯลฯ
5. การเล่นเกมคิดสร้างสรรค์ (Creative Rhythms)
หมายถึง การเล่นที่ให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เช่น การแสดงเป็นคนตัดไม้ เป็นหมอ เป็นตำรวจจับขโมย หรือแสดงท่าทางดีใจ เสียใจ หัวเราะ ฯลฯ
6. การเล่นเป็นนิยาย (Story Plays)
หมายถึง การที่ครูเล่านิทานให้เด็กฟัง ให้เด็กเกิดจินตนาการและแสดงท่าทางตามเนื้อเรื่องที่ครูเล่า เช่น เล่าเรื่องทศนาครเขียงใหม่ เล่าเรื่องเทพารักษ์กับคนตัดต้นไม้ ฯลฯ
7. การละเล่นพื้นเมืองของไทย (Thai Folkdance)
ได้แก่ การเล่นตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น เช่น รำวง ฟ้อนรำ รำเซิ้ง รำมโนห์รา ฯลฯ

8. การเต้นรำพื้นเมืองนานาชาติและการลีลาศ (International Folkdance and Social Dance)

ได้แก่ การเต้นรำพื้นเมืองของแต่ละประเทศและการลีลาศในจังหวะประเภทบอลรูม (Ball Room) หรือลาตินอเมริกัน (Latin American)

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะมีหลายประเภท การที่ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะนำมาใช้ ควรเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเด็ก

ลักษณะของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้คือ

1. การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ (Nonlocomotor Movement)

สุรางศรี เมธานนท์ (2528 : 5 - 6) ได้ให้ความหมายของการเคลื่อนไหวอยู่กับที่ว่า หมายถึง การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเมื่ออยู่ ณ จุดใดจุดหนึ่ง ไม่เคลื่อนออกจากจุดนั้นเลย ได้แก่

การก้มตัว (Bending) คือการงอพับข้อต่าง ๆ ของร่างกายที่จะทำให้ร่างกายส่วนบนเข้ามาใกล้กับส่วนล่าง

การยืดเหยียดตัว (Stretching) คือการเคลื่อนไหวที่ตรงกันข้ามกับการก้มตัว โดยพยายามยืดเหยียดทุกส่วนของร่างกายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

การบิดตัว (Twisting) คือการเคลื่อนไหวร่างกายโดยการบิดลำตัวท่อนบนไปรอบ ๆ แกนตั้ง

การหมุนตัว (Turning) คือการหมุนตัวไปรอบ ๆ ร่างกายมากกว่าการบิดตัว ซึ่งทำให้เท้าต้องหมุนตามไปด้วยข้างใดข้างหนึ่ง

การโยกตัว (Rocking) คือการย้ายน้ำหนักจากส่วนหนึ่งของร่างกายไปยังอีกส่วนหนึ่งของร่างกาย โดยส่วนทั้งสองจะต้องแตะพื้นดินและครั้งสลับกันไป

การแกว่งหรือการหมุนเหวี่ยง (Swinging) คือการเคลื่อนส่วนใดส่วนหนึ่งโดยหมุนรอบจุดใดจุดหนึ่งให้เป็นรูปโค้งหรือรูปวงกลมหรือแบบลูกตุ้มนาฬิกา เช่น การแกว่งแขน ขาลำตัว เป็นต้น

การเอียง (Swaying) คล้ายกับการโยก ส่วนโค้ง จะเป็นโค้งเข้าหาพื้น การเอียงนี้จะรู้สึกผ่อนคลายเหมือนกับ การแกว่ง

การดัน (Pushing) การเคลื่อนไหวโดยการดัน มักจะเป็นการดันออกจาก ร่างกาย เช่น การดันสิ่งของและการกดสิ่งของ

การดึง (Pulling) คือการเคลื่อนไหวที่ตรงกันข้ามกับการดัน คือมักจะเป็น การดึงเข้าหาร่างกาย หรือดึงไปในทิศทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะ

การสั่น (Shaking) คือการเคลื่อนไหวที่มีการสั่นสะเทือนของส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายหรือทุกส่วน เช่น ในการเต้นรำจะมีการจับมือเขย่า การแสดงออกของการตกใจ หรือการสั่นในการเต้น

การตี (Striking) เป็นการเคลื่อนไหวที่มาเร็วแล้วหยุด

2. การเคลื่อนไหวที่เคลื่อนที่ (Locomotor Movement)

ชาวลิต ภูมิภาค (2532 : 10 - 11) ได้ให้ความหมายของการเคลื่อนไหว ที่เคลื่อนที่ว่า หมายถึง การเคลื่อนไหวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ได้แก่

การเดิน (Walking) คือการเคลื่อนที่ตามจังหวะโดยการก้าวเท้าสลับกันไป ใน ทิศทางใดก็ได้ เท้าที่เป็นหลักจะสัมผัสอยู่กับพื้นตลอดเวลา จนกว่าการถ่ายน้ำหนักตัว ไปยังอีก เท้าหนึ่งจะเสร็จสิ้น น้ำหนักตัวจะตกบนเท้าทั้งสองข้างเท่า ๆ กัน ลำตัวตั้งตรงอยู่ในลักษณะ สบาย ๆ ปล่อยแขนให้อยู่ตามธรรมชาติ การก้าวเท้าให้ก้าวเรียบ ๆ ไปตามจังหวะ

การวิ่ง (Running) คือการเคลื่อนที่ตามจังหวะโดยการก้าวเท้าสลับกันไป พร้อมกับเปลี่ยนน้ำหนักตัวจากเท้าหนึ่งไปยังอีกเท้าหนึ่ง ในขณะที่มีการเปลี่ยนน้ำหนักตัวนั้นจะ ถีบเท้าส่งตัวขึ้นพ้นจากพื้น เท้าทั้งสองจะลอยพ้นจากพื้น

การก้าวกระโดด (Jumping) คือการสปริงตัวขึ้นจากพื้นแล้วลงสู่พื้นด้วยเท้า ทั้งสองพร้อมกัน

การกระโดดเขย่ง (Hopping) คือการสปริงตัวขึ้นจากพื้นแล้วลงสู่พื้นด้วยเท้า ข้างใดข้างหนึ่งเพียงข้างเดียว

การวิ่งโหย่ง (Leaping) คือการทิ้งน้ำหนักตัวไว้บนเท้าหนึ่งแล้วสปริงตัวขึ้นจากพื้นด้วยเท้าเดิมนั้น ส่วอีกเท้าหนึ่งไปข้างหน้าเพื่อที่จะรับน้ำหนักตัวในขณะที่ลงสู่พื้น

การวิ่งสลับเท้า (Skipping) คือการก้าวกระโดดเขย่ง เว้นแต่จังหวะที่ใช้ในการกระโดดสลับเท่านั้นเร็วและเป็นจังหวะแบ่งก้าวเท้าซ้ายกระโดดเขย่งด้วยเท้าซ้ายและก้าวเท้าขวากระโดดเขย่งด้วยเท้าขวา

การลื่นไถล (Sliding) คือการก้าวเท้าออกไปข้าง ๆ แล้วลากเท้าขวาไปชิดเท้าซ้ายหรือลากเท้าซ้ายไปชิดเท้าขวา การลากเท้าไปชิดแต่ละครั้งต้องไม่ให้เท้าพื้นพื้นและให้เข้ากับจังหวะดนตรี

การควมม้า (Galloping) คือการเคลื่อนที่ไปข้างหน้าด้วย การก้าวแล้วตามชิดอีกเท้าหนึ่งเข้าไปชิดเท้าหน้า เท้าเดิมจะน้ำหนักน้อยอยู่เสมอ

ก้าวชิดก้าว (Two - step) คือการเคลื่อนที่ไปข้างหน้าด้วย การก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า ชิดเท้าขวาไปหาเท้าซ้ายทิ้งน้ำหนักตัวมาไว้ที่เท้าขวา ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าอีกครั้ง - พัก - ทำซ้ำ ด้วยเท้าขวาชิดเท้าซ้าย (ก้าว - ชิด - ก้าว - พัก)

ในการเคลื่อนไหวและจังหวะอาจส่งเสริมให้มีการใช้อุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหว ซึ่งเรียกว่า การเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์หรือวัตถุ

วรศักดิ์ เพียรชอบ ได้ให้ความหมายของการเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์หรือวัตถุว่า เป็นการให้เด็กได้มีการเคลื่อนไหวโดยใช้อุปกรณ์หรือวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งประกอบ ทำให้เด็กมีพัฒนาการในการทำงานประสานกันระหว่างประสาทมือ เท้าและตา (วรศักดิ์ เพียรชอบ. 2527 : 174) ภรณ์ ศุรุตนะ ได้ให้ข้อเสนอแนะการใช้อุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหวว่า อุปกรณ์ที่ใช้ควรจัดหาไว้อย่างเพียงพอและมีขนาดเหมาะสมและให้สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวของเด็กเพื่อที่จะกระตุ้นความคิด เพิ่มความสนุกสนานและทักษะ และการใช้อุปกรณ์ที่ถูกวิธีจะช่วยให้เด็กมีความคล่องแคล่วและความคุมการเคลื่อนไหวได้ดีขึ้น (ภรณ์ ศุรุตนะ. 2526 : 30 - 31)

พัชรี ผลโยธิน ได้เสนอแนะขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์ไว้ดังนี้

1. ให้มีระเบียบสำหรับรับของจากครูและส่งของคืนครูหรือเก็บ เช่น ถูกัว ผ้าแถบ หรือวัตถุที่มีขนาดเล็ก ครูควรใส่ไว้ในตะกร้าแล้วเลื่อนตะกร้าส่งต่อเป็นทอด ๆ ถ้าเป็นวัตถุที่มีขนาดใหญ่ เช่น ห่วงหวาย ครูอาจถือไว้ในมือแล้วให้เด็กเดินผ่านหน้ารับห่วงหวายไปจากมือครูทีละคน บางอย่างครูอาจจะโยนหรือกลิ้งไปให้ เช่น ลูกบอล ลูกโป่ง ไม้พลอง เป็นต้น
2. ให้เด็กได้ทดลองเล่นกับอุปกรณ์หรือวัตถุที่อยู่ในมือของตนอย่างอิสระ ซึ่งเท่าเทียมเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดเองว่า จะใช้อุปกรณ์หรือวัตถุที่อยู่ในมือได้อย่างไร โดยรักษาวินัยพอสมควรคือไม่ส่งเสียงเอะอะ และทดลองเล่นอยู่ในระยะที่ควบคุมได้
3. ครูอาจเล่าเรื่องจินตนาการ ให้เด็กเคลื่อนไหวไปตามเนื้อเรื่องนั้น ๆ หรือตั้งคำถามที่เป็นปัญหาให้เด็กคิดหาคำตอบด้วยตนเอง ด้วยการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ตามที่กำหนดให้ (พัชรี ผลโยธิน. 2526 : 59 - 61)

ธรรมชาติของเด็กปฐมวัยไม่ชอบอยู่นิ่ง สนใจสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัว ดังนั้นครูปฐมวัยควรใช้การเคลื่อนไหวและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็กเพื่อสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็ก อุปกรณ์ที่นำมาใช้ประกอบในการเคลื่อนไหวไม่เป็นเพียงแค่เครื่องช่วยสอนเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วย

หลักในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

พัชรี ผลโยธิน ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้คือ

1. ควรเริ่มจากการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ ไม่ควรมีระเบียบและวิธีการยุ่งยากนัก เช่น ให้เด็กได้กระจายอยู่ภายในห้องและเคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติของเด็ก
2. ให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองอย่างมีอิสระและเป็นไปตามความนึกคิดของเด็กเอง ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสดงความนึกคิด ความรู้สึกต่าง ๆ

3. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดหาวิธีการเคลื่อนไหวทั้งแบบที่ต้องเคลื่อนที่เป็นรายบุคคล เป็นคู่ เป็นกลุ่มตามลำดับ

4. ให้เด็กได้แสดงเลียนแบบในเรื่องต่าง ๆ เช่น

4.1 กิจกรรมตามธรรมชาติ เช่น ตกปลา พายเรือ ว่ายน้ำ การยก แบก หาม เป็นต้น

4.2 ชีวิตรอบตัวเด็ก เช่น ชีวิตในบ้าน ในโรงเรียน

4.3 ชีวิตสัตว์ต่าง ๆ

4.4 ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ลม ฝน พายุ เป็นต้น

4.5 เครื่องเล่นต่าง ๆ เช่น เรือ เครื่องบิน รถไฟ

4.6 ความรู้สึกนึกคิด เช่น หัวเราะ ร้องไห้ ตกใจ รักเกลียด

4.7 สิ่งต่าง ๆ เช่น เปาะเปาะ ตีกลอง ฯลฯ

กิจกรรมเหล่านี้ครูควรจัดให้เด็กได้แสดงออกเป็นท่าทางหรือการเคลื่อนไหวอริยาบทในแบบต่าง ๆ

5. พยายามใช้สิ่งของที่อยู่รอบตัวเด็ก เศษวัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ เศษผ้า เศษเชือก เข้ามาช่วยในการเคลื่อนไหว

6. ครูควรกำหนดจังหวะ ลักษณะนัดหมายในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ หรือเมื่อเปลี่ยนท่าหรือหยุดให้เด็กได้ทราบเมื่อทำกิจกรรมทุกครั้ง

7. การสร้างบรรยากาศอิสระในห้องเรียน ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่นเพลิดเพลิน รู้สึกสบายและสนุกสนาน

8. ครูไม่ควรบังคับให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม เด็กที่อยู่หนึ่ง ๆ ไม่ก็คนนั้นจะค่อย ๆ เข้าร่วมกิจกรรมเอง

9. ครูควรจัดให้มีเกมการเล่นซึ่งจะช่วยให้เด็กสนใจมากขึ้น

10. หลังจากเด็กได้ทำกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายแล้ว ครูอาจเปิดเพลงจังหวะช้า ๆ ที่สร้างความรู้สึกให้เด็กสงบและอยากพักผ่อน หรืออาจแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม ผลัดกันทำกิจกรรมเพื่อที่เด็กจะได้พักผ่อนไปในตัว

11. ครูต้องเตรียมจัดกิจกรรมทุกครั้งให้เป็นที่น่าสนใจ สนุกสนาน และทำกิจกรรมทุกวัน ๆ ละประมาณ 15 - 20 นาที (พัชรีย์ ผลโยธิน. 2523 : 127 - 130)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 11 - 12) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ดังนี้

1. ครูควรสร้างบรรยากาศที่จะช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในการเล่น กล้าแสดงออก และมีความสุขสนุกสนาน
 2. ครูควรสนับสนุนให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 3. ไม่ควรชี้แนะเด็กในเรื่องความคิดมากเกินไป แต่ควรพูดในเชิงเสนอแนะ เมื่อเด็กบางคนยังคิดไม่ออก
 4. ก่อนที่กิจกรรมจะสิ้นสุดลง ครูควรให้เด็กพักผ่อนคลาย ๆ อย่างน้อย 2 นาที โดยให้เด็กนั่งหรือนอนลงถ้าพื้นสะอาด ให้เด็กอยู่ในท่าสงบนิ่งไม่เคลื่อนไหวสักครู่ จะเป็นการพักผ่อนคลายหลังจากออกกำลังกาย
 5. ควรจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ วันละไม่น้อยกว่า 15 - 20 นาที
 6. ในระยะแรกควรให้เด็กออกมาทำกิจกรรมทีละกลุ่ม ๆ ละไม่เกิน 10 คน แต่ในระยะต่อไปเมื่อเด็กเข้าใจสัญลักษณ์กิจกรรมแล้วอาจเพิ่มจำนวนเด็กมากขึ้น
 7. ครูอาจใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะสัมพันธ์กับทักษะทางคณิตศาสตร์ เช่น เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ครูสั่งให้เด็กจับกลุ่ม จำนวน 3 คน (เป็นการฝึกคณิตศาสตร์)
- จะเห็นได้ว่าในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะต้องเข้าใจถึงหลักการและวิธีการในการจัดกิจกรรมโดยการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและอิสระในห้องเรียน เพื่อช่วยให้เด็กได้อิสระในการคิดและแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ

หวาง (Hwang. 1986 : 190) ได้ศึกษาเพื่อทำการตรวจสอบประสิทธิภาพของการเคลื่อนไหวและการกระตุ้นทางดนตรีที่ใช้ในโปรแกรมศิลปะในด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และการสร้างสรรค์ทางศิลปะ ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีการออกแบบโดยผ่านการเคลื่อนไหวหรือละครเชิงสร้างสรรค์มากระตุ้นความคิดของเด็ก เปรียบเทียบกับการกระตุ้นทางศิลปะด้วยการสอนแบบเดิมโดยใช้การตั้งคำถามทางภาษา ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การกระตุ้นด้วยการเคลื่อนไหวในบทเรียนศิลปะมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับการตั้งคำถามทางภาษา

สุนทรี สราวุธชาติ (2533 : 56 - 59) ได้ศึกษารูปแบบของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐานซึ่งประกอบไปด้วยการรู้จักส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การฝึกจังหวะ การใช้เนื้อที่ ระดับและทิศทาง มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์

มาณวิกา ผลพิรุฬห์ (2533 : 81 - 82) ได้ศึกษาความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบไปด้วยการเรียนรู้ตนเอง การใช้พื้นที่, ระดับและทิศทาง ลักษณะเฉพาะ ประสาทสัมผัส การสื่อความหมาย และการแสดงละครกับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์มีความสามารถในการเล่าเหตุการณ์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวและจังหวะมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย เพราะเด็กจะเคลื่อนไหวร่างกายอยู่ตลอดเวลาซึ่งครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจึงควรจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเพื่อสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็ก และส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมาย

ความหมายของการสื่อความหมาย

รีเวล (Revell. 1979 : 110) ได้ให้ความหมายของการสื่อความหมายไว้ว่า หมายถึง การแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร แนวคิด ความรู้สึกระหว่างบุคคล การสื่อความหมาย อาจเกิดขึ้นได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การพูด การแสดงสีหน้า ท่าทาง รวมทั้งวิธีการอื่นที่ไม่ใช่ การพูด

บราวน์ (Brown. 1980 : 88) กล่าวว่า การสื่อความหมาย หมายถึงกระบวนการ รับและส่งสารที่เกี่ยวข้องระหว่างบุคคลอย่างน้อยตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน การสื่อความหมายใด ๆ จะไม่มีความหมายถ้าผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวและ จุดประสงค์ของการพูดหรือสื่อความหมายนั้น ฉะนั้นการสื่อความหมายจะต้องมีความหมายทั้งต่อผู้ฟัง และผู้พูดด้วย

นิลเซน (Nilsen. 1970 : 18) ได้ให้ความหมายของการสื่อความหมายไว้ว่า หมายถึง สถานการณ์การกระตุ้นและการโต้ตอบ โดยอาศัยการแปลความและตีความจาก เสียงหรือการพูด การใช้สัญลักษณ์และเครื่องหมายต่าง ๆ

เสาวณีย์ ลิกขานันต (2530 : 67) ได้ให้ความหมายของการสื่อความหมายไว้ว่า เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสารและประสบการณ์ โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ในการ ดึงดูดความสนใจของผู้อื่นได้ เช่น การใช้สีหน้า ท่าทาง การสัมผัส การใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ แสง สี เสียง รวมทั้งการใช้คำพูด คำถามและถ้อยคำเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันได้

ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสื่อความหมาย คือการแลกเปลี่ยน การถามการตอบและการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่ และจะต้องประกอบไปด้วยผู้ส่ง และผู้รับ นอกจากนี้ยังต้องมีความชัดเจนเพื่อให้ผู้รับเข้าใจตามจุดมุ่งหมายของผู้ส่ง

ความสำคัญของการใช้ภาษาในการสื่อความหมาย

ภาษา ตามความหมายในพจนานุกรม (2525 : 616) หมายถึง เสียงของคำพูดและ ถ้อยคำที่ใช้พูดกันซึ่งรวมถึงถ้อยคำที่เป็นประโยคบอกเล่าและคำถามหรือกิริยาอาการที่ทำให้ความเข้าใจ

กันได้ นันทา ขุนภักดิ์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการใช้ภาษาในการสื่อความหมายไว้ดังนี้คือ ใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันในการติดต่อสื่อสารเพื่อเพิ่มประสบการณ์ เพิ่มความเข้าใจชีวิตและช่วยให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (นันทา ขุนภักดิ์).

2529 : 18) การสื่อความหมายมีความสำคัญต่อบุคลิกภาพของบุคคลมาก เพราะคำพูดของคนสามารถบ่งชี้ถึงพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ ความคิด สติปัญญา รสนิยมและระดับจิตใจของบุคคลนั้นได้ (ประสงค์ รายนุส. 2528 : 5) พิศมัย ถีตะแก้ว ได้กล่าวถึงการสื่อความหมายสำหรับครูว่า การพูดเป็นหัวใจสำคัญในการสอนทุกแบบ แม้แต่ในความมุ่งหมายของการสอนที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้คำพูดในการสอนวิชาทักษะที่ต้องทำซ้ำ ๆ ให้เด็กฝึกบ่อย ๆ ถ้าครูพูดจูงใจไม่เป็นทำให้เด็กไม่สนใจและเบื่อหน่ายต่อการฝึกฝน (พิศมัย ถีตะแก้ว.

2524 : 6) คันทิงแฮม (Cunningham. 1971 : 81) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อความหมายในลักษณะของการใช้คำถามว่า เป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาข้อมูลหรือแปลความหมายของข้อมูลเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นและช่วยให้เกิดความคิด

อาไพ สุจริตกุล และธิดา โมสิกรัตน์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการใช้คำถามว่า เป็นการสื่อความหมายด้วยถ้อยคำภาษาที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และช่วยฝึกฝนการแก้ปัญหา ตลอดจนการแสดงความคิดเห็น และกล่าวถึงความสำคัญของการใช้คำถามในแง่การเรียนการสอน ดังนี้

1. ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจอยากเรียนรู้
2. ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง
3. ทำให้ครูทราบความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิมของเด็ก สามารถจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้แก่เด็กได้อย่างเหมาะสม

4. ฝึกให้เด็กรู้จักคิดหาคำตอบหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง

5. ช่วยให้ทราบความคิดเห็นของเด็ก

6. ช่วยให้ผู้สามารถประเมินความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับบทเรียนและประเมินผล

การเรียนการสอนได้ (อาไพ สุจริตกุล และธิดา โมสิกรัตน์. 2533 : 438 - 440)

จะเห็นว่าภาษานับเป็นหัวใจของการสื่อความหมาย เพราะถ้าปราศจากภาษาแล้ว ผู้พูดจะไม่สามารถสื่อความคิดให้ผู้ฟังเข้าใจความต้องการของตนได้เลย ภาษาจึงเป็นเครื่องมือและ

ตัวกลางในการสื่อความหมายและมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กทั้งในด้านทักษะและความคิดจินตนาการซึ่งต้องอาศัยเทคนิคในการสื่อความหมายที่ทำให้เกิดความเข้าใจชัดเจนและเกิดอารมณ์คล้อยตามโดยการใช้คำพูดที่จูงใจ กิจกรรมการที่เข้าใจกันได้หรือคำถามที่กระตุ้นให้เกิดความคิดจินตนาการ ดังนั้นครูปฐมวัยจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของเทคนิคและวิธีการในการสื่อความหมายเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ประเภทของการใช้ภาษาในการสื่อความหมาย

การใช้ภาษาในการสื่อความหมายเพื่อแสดงความต้องการ ความรู้สึก ความคิด ความรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การสื่อความหมายโดยใช้ถ้อยคำ (Verbal Communication)

คือการสื่อความหมายโดยการพูดและการใช้ถ้อยคำทั้งทางตรงและทางอ้อม

สวินต์ ยมาภัย ได้ให้ความหมายของการสื่อความหมายด้วยภาษาถ้อยคำว่า หมายถึง เสียงพูดที่มนุษย์ตกลงกันเพื่อทำหน้าที่แทนในภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์ด้วยกันสามารถรับรู้ได้ทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย รวมทั้งการใช้สัญลักษณ์ รหัส หรือลายลักษณ์อักษรแทนเสียงในการพูด (สวินต์ ยมาภัย. 2533 : 39)

สมปราชญ์ อัมมะพันธ์ ได้ให้ความหมายของการสื่อความหมายด้วยภาษาถ้อยคำว่า หมายถึงการใช้เสียงที่มีระบบระเบียบ ประกอบด้วยหน่วยเสียง หน่วยคำ วลี หรือประโยค บอกเล่า และประโยคคำถาม ซึ่งต้องออกเป็นเสียงที่มีความหมายและมีข้อตกลงรับรู้ร่วมกันในระหว่างผู้ใช้ภาษาเดียวกัน รวมทั้งภาพและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนเสียงในการพูด (สมปราชญ์ อัมมะพันธ์. 2529 : 2)

2. การสื่อความหมายโดยไม่ใช้ถ้อยคำ (Non - Verbal Communication) หรือ การสื่อความหมายโดยใช้ภาษาท่าทาง คือการสื่อความหมายโดยการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ นอกเหนือจากภาษาพูด เช่น การใช้สีหน้า ท่าทาง กิจกรรมการที่ทำความเข้าใจกันได้

วิโรจน์ ธีรคุณ ได้ให้ความหมายของการสื่อความหมายด้วยภาษาท่าทางว่า คือ การใช้กิริยาท่าทางเป็นสื่อทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งอาจใช้เพียงส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย เช่น ตา มือ หน้า เป็นต้น หรือใช้ร่างกายทั้งหมดก็ได้ (วิโรจน์ ธีรคุณ. 2532 : 1)

สมิทร คุณานุกร ได้ให้ความหมายของการสื่อความหมายด้วยภาษาท่าทางว่า หมายถึง การสื่อความหมายโดยไม่ใช้ภาษาพูดซึ่งรวมถึง

1. ภาษาสัญลักษณ์ (Sign Language) เช่น การส่งสัญญาณสื่อสารของลูกเสือ การส่งภาษาใบ้

2. ภาษาการกระทำ (Action Language) หมายถึง การกระทำทุกอย่างไม่ว่าตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ที่จะก่อให้เกิดการสื่อความหมายแทนคำพูด เช่น การรับประทานอาหารอย่างรีบร้อนอาจสื่อได้ว่าผู้รับประทานอาหารกำลังหิวหรือไม่ได้รับการอบรมมารยาทการรับประทานอาหารอย่างเพียงพอ

3. ภาษาวัตถุ (Object Language) หมายถึง การแสดงออกทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจในการใช้หรือแสดงวัตถุต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้า รถยนต์ การจัดบ้าน ฯลฯ

(สมิทร คุณานุกร. 2519 : 2 - 3 ; อ้างอิงมาจาก Ruesch. 1956)

ประสงค์ รายนสุข ได้แบ่งลักษณะของการสื่อความหมายด้วยภาษาท่าทางให้ผู้อื่นเข้าใจได้ เป็น 7 ลักษณะด้วยกันดังนี้

1. การใช้ดวงตา หรือสายตาเพื่อสื่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดซึ่งมักจะมีการสบตากันโดยตรงเพื่อแสดงออกถึงความสนใจและใส่ใจในขณะที่สื่อความหมายกัน การใช้ดวงตานี้รวมถึงการใช้หนังตาหรือเปลือกตาเพื่อประกอบในการสื่อความหมาย เช่น การลืมตาโผล่ หมายถึง ความตื่นเต้นหรือความตกใจกลัว เป็นต้น

2. ใช้การเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อสื่อความหมาย ได้แก่ การเคลื่อนไหวศีรษะ แขน ขาและลำตัว เช่น การสั่นศีรษะ หมายถึง การปฏิเสธ เป็นต้น

3. การใช้อาการสัมผัส เพื่อสื่อความรู้สึกและอารมณ์ตลอดจนความปรารถนาภายในใจ เช่น การจับมือ หมายถึง การแสดงความเป็นมิตร เป็นต้น

4. ใช้วัสดุ เพื่อแสดงความหมายบางประการในการสื่อความหมาย เช่น การใช้รถยนต์ราคาแพงเพื่อแสดงถึงความมีฐานะร่ำรวย

5. การใช้โน้มน้าสียงประกอบถ้อยคำที่พูดออกไป สามารถสื่อความหมายให้ทราบถึงเพศ วัย ภูมิหลังบางประการและพื้นอารมณ์ของผู้พูดได้

6. การใช้เวลา เพื่อแสดงเจตนาที่จะก่อให้เกิดความหมายเป็นพิเศษ เช่น การใช้เวลารอคอยเพื่อต้องการพบเป็นเวลานาน แสดงว่ามีเรื่องสำคัญที่ต้องการพบ เป็นต้น

7. การใช้ช่วงระยะ แสดงให้ทราบถึงความหมายบางประการที่อยู่ในจิตสำนึกของบุคคลที่กำลังสื่อความหมายกันได้ เช่น บุคคล 2 คน ที่นั่งพูดคุยในลักษณะห่างกันเพียงเล็กน้อย แสดงว่ามีความสนิทสนมกัน เป็นต้น (ประสงค์ รวยสุข, 2528 : 62 - 65)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากายและภาษาท่าทาง

ในการสื่อความหมายของบุคคลย่อมต้องใช้ทั้งภาษากายและภาษาท่าทาง ภาษาทั้งสองประเภทนี้มีความสัมพันธ์กันในลักษณะต่าง ๆ ซึ่ง สวินต ยมาภัย ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากายและภาษาท่าทางไว้ในลักษณะดังนี้คือ

1. ซ้ำกัน การแสดงท่าทางอาจจะทำให้เกิดความหมายซ้ำกันกับคำพูดได้ เช่น การชี้มือ ไปยังสถานที่ที่พูดถึง
2. แง้งกัน การใช้ภาษาท่าทางอาจแย้งกันกับคำพูดได้ เช่น การชมว่าภาพนี้สวย แต่ขณะเดียวกันสายตาของผู้ชมได้จับจ้องอยู่ที่ภาพนั้นเลย
3. แทนกัน ภาษาท่าทางสามารถใช้แทนภาษากายได้เป็นอย่างดี เช่น การสั่นศีรษะ หมายถึง การปฏิเสธ
4. เสริมกัน การใช้ภาษาท่าทางมีส่วนช่วยเสริมเนื้อหาให้แก่ภาษากายได้โดยเฉพาะเมื่อต้องการแสดงอารมณ์หรือแสดงภาพให้ผู้ฟังเห็นจริงเห็นจัง เช่น การใช้มือยกคิ้วขึ้นขึ้นทักท้วงและนิ้วหน้าเล็กน้อยพร้อมกับพูดว่าปวดท้อง
5. เน้นกัน ภาษาท่าทางช่วยเพิ่มน้ำหนักให้แก่ภาษากายได้ เช่น การใช้เสียงที่ดังกว่าปกติ การเคลื่อนไหวมือและแขน และการแสดงออกทางสีหน้า เป็นต้น (สวินต ยมาภัย, 2533 : 50 - 51)

จะเห็นได้ว่าการใช้ภาษาในการสื่อความหมายนั้นต้องใช้ทั้งภาษากายและภาษาท่าทางเป็นตัวกลางในการสื่อความหมาย จึงจะทำให้เกิดความเข้าใจชัดเจนและเกิดอารมณ์คล้อยตามจนเกิดความคิดและจินตนาการ ดังนั้นครูปฐมวัยควรตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษากายและภาษาท่าทางเป็นตัวกลางเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

การสื่อความหมายเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

การคิดของเด็กปฐมวัยมีกระบวนการคิดที่เป็นเมโนภาพมากกว่าจะคิดโดยใช้ภาษาถ้อยคำ ดังนั้นการสื่อความหมายที่ใช้ทั้งภาษาท่าทางและภาษาถ้อยคำจะทำให้เด็กสามารถเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ และเข้าใจความหมายได้ดียิ่งขึ้น (รัชณี ศรีไพรวรรณ. 2533 : 76)

การใช้ภาษาในการสื่อความหมายเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ควรเป็นการพูดที่บรรยายให้เห็นภาพ เห็นอาการเคลื่อนไหวหรือได้ยินเสียงอันจะช่วยให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจ ชัดแจ้ง เกิดความรู้สึก เกิดจินตนาการหรืออารมณ์คล้อยตามไปกับถ้อยคำของผู้พูด ซึ่งทั้งนี้จะต้องอาศัยการพูดที่ใช้สีหน้าท่าทาง น้ำเสียง ตลอดจนการใช้คำถามประกอบด้วย (ประสงค์ ราชณสุข. 2528 : 79)

เตือนใจ ทองสำริด ได้เสนอแนวคิดการใช้ภาษาในการสื่อความหมายเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่าขึ้นอยู่กับสถานการณ์และการตัดสินใจของครู ดังนี้

1. การเริ่มต้นให้เด็กคิดโดยการสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจากการเล่นกับอุปกรณ์ประกอบการใช้คำถาม ซึ่ง คามิ และเดอ วรีส์ (เตือนใจ ทองสำริด. 2531 : 92 - 95 ; อ้างอิงมาจาก Kamii and De Vries. 1978 : 53) กล่าวว่า การเริ่มต้นเช่นนี้เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการเล่นที่ใหม่สำหรับเด็ก เพราะเด็กยังไม่คุ้นเคยต้องใช้เวลาเด็กได้สังเกตได้สำรวจด้วยตนเองอย่างอิสระ

2. การใช้คำพูดที่เหมาะสมกับเวลาและการสังเกตค้นหาว่าเด็กกำลังทำหรือคิดอะไร ในระหว่างที่เด็กกำลังเล่นและครูต้องสังเกตพฤติกรรมอย่างทั่วถึง

3. การใช้คำถามในเวลาและสถานการณ์ที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ครูไม่ควรถามในขณะที่เด็กเริ่มเล่นเพราะเด็กยังไม่เกิดความคิดหรือยังไม่เห็นความสัมพันธ์ ดังนั้นคำถามที่ใช้ถามเด็กควรมีลักษณะดังนี้

- 3.1 ให้เด็กเล่นของเล่นแล้วตอบได้ว่าของเล่นนั้นมีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างไร

- 3.2 ให้เด็กเล่นโดยกำหนดให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

- 3.3 การใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ซึ่งมีคุณค่าต่อการเลียนแบบเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและการสังเกต

3.4 การเข้าไปร่วมในสถานการณ์ที่เหมาะสม เพราะเด็กปฐมวัยสนใจทำทาง การกระทำมากกว่าคำพูด (เตือนใจ ทองสาริต. 2531 : 92 - 95)

ภรณ์ ศุรุตนะ ได้เสนอแนวทางการสื่อความหมายเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดย การตั้งคำถามให้เด็กคิดให้เด็กพยายามใช้ศักยภาพ (Potential) ในทางสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น อย่างเต็มที่มีลักษณะดังนี้

1. เป็นคำถามที่让孩子ได้จินตนาการ ซึ่งไม่จำเป็นต้องให้เด็กได้กระทำจริง เด็กจะใช้ความคิดจินตนาการเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมแล้วแสดงออกในสิ่งที่ตนคิดและต้องการ แสดงออกซึ่งคำตอบมีมากมายและไม่จำเป็นต้องถูกเสมอไป
2. เป็นคำถามที่让孩子ได้ใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการตอบคำถาม
3. การใช้คำถามอเนกนัยเป็นคำถามที่เด็กสามารถตอบได้หลายคำตอบตามแนวคิดและ ประสบการณ์เดิม
4. เป็นคำถามโดยใช้เทคนิคการคาดคะเน เป็นการตั้งคำถามในลักษณะที่จะกระตุ้นให้ เด็กเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ดี เด็กจะสนุกตื่นเต้นกับคำตอบของตนและรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น แม้ว่าคำตอบบางคำถามเป็นสิ่งที่เป็นไปได้แต่ก็ไม่เป็นการสกัดกั้นความคิดของเด็กแต่ อย่างไม่ใด
5. เป็นคำถามที่กระตุ้นให้เด็กคิดหาวิธีการทดแทน ครูอาจตั้งคำถามให้เด็กคิดโดยไม่ กำหนดขอบข่ายของคำตอบ เช่น "กระดุมใช้ทำอะไรได้บ้าง" (ภรณ์ ศุรุตนะ. 2532 : 7 - 8)

จะเห็นได้ว่าวิธีการใช้ภาษาในการสื่อความหมายเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ถ้าครู รู้จักใช้ทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางเป็นตัวกลางในการสื่อความหมายให้เหมาะกับเวลา สถานการณ์และความแตกต่างของเด็กแต่ละคนแล้วก็สามารถที่จะสร้างเสริมพัฒนาขึ้นพื้นฐานและ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมายซึ่งรวมทั้งการใช้คำพูดและการใช้คำถาม

มอร์ริสัน (Morrison. 1988 : Abstract) ได้ศึกษาเชิงสำรวจเกี่ยวกับประเภทและความถี่ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางวาจาและท่าทางของครูอนุบาลในขณะที่ดำเนินกิจกรรมและในขณะที่มีความโกรธเคือง ในการควบคุมพฤติกรรมเด็กต่างเชื้อชาติและเพศ การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสำรวจชื่อ Florida Climate and Control System Observation Instrument (FLACCS) ทำการรวบรวมข้อมูล ขณะดำเนินกิจกรรมในวงกลมและกิจกรรมเสรีโดยแบ่งพฤติกรรมของครูออกเป็น 6 องค์ประกอบ คือการพูดในเชิงบวกหรือปานกลาง การแสดงท่าทางในเชิงบวกหรือปานกลาง การใช้คำพูดเข้มงวด การแสดงท่าทางเข้มงวด การใช้คำพูดก้าวร้าว และการแสดงท่าทางก้าวร้าว พบว่า ไม่มีความแตกต่างของการกระจายของพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางไม่ว่าจะเป็นทางบวก ปานกลาง เข้มงวดหรือก้าวร้าวในเด็กเชื้อชาติต่าง ๆ

โฮแกน (Hogan. 1989 : Abstract) ได้ศึกษาผลทางอ้อมของปฏิสัมพันธ์ของพี่เลี้ยงเด็กตามบ้านที่มีต่อคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างพี่เลี้ยงเด็กตามบ้านและเด็ก โดยแบ่งพี่เลี้ยงออกเป็นสองกลุ่มคือ พี่เลี้ยงเด็กที่พูดเรื่องราวทั่ว ๆ ไป (ไม่เกี่ยวข้องกับเด็ก) กับแม่ของเด็ก และพี่เลี้ยงเด็กที่พูดเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กกับแม่ของเด็ก พบว่า พี่เลี้ยงเด็กตามบ้านซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับแม่ของเด็กในลักษณะของการสนทนาทั่ว ๆ ไป มักจะมีการควบคุมด้านวินัยปานกลาง ส่วนพี่เลี้ยงเด็กตามบ้านซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับแม่ของเด็กในลักษณะเน้นที่ตัวเด็กจะมีการสนับสนุนให้เกิดวินัยมากกว่า

จอห์นสัน (Johnson. 1989 : Abstract) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะท่าทางวิธีการสื่อความหมาย และหน้าที่ในการสื่อความหมายของเด็ก 3 ขวบ ขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และเพื่อน ๆ ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่หลายคน เด็กกับผู้ใหญ่คนเดียวและเด็กกับเด็ก มีโครงสร้างต่างกันและเด็กที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ในขณะที่ที่เล่นและผู้ใหญ่ใช้วิธีการพูดโดยไม่ออกคำสั่ง จะมีวิธีการสื่อความหมายได้ว่องไว และมีการเรียนรู้โดยไม่คาดหมายเกิดขึ้น

อุดม บารุงศรี (2525 : 108) ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์การสนองตอบของเด็กก่อนวัยเรียนต่อคำถาม 6 ระดับ คือความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่า ผลการศึกษาพบว่า เด็กใช้ประโยชน์สนองตอบต่อคำถามระดับการวิเคราะห์เป็นจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 48.59 รองลงมาคือคำถามระดับการสังเคราะห์ การนำไปใช้ การประเมินค่าและความเข้าใจตามลำดับ ส่วนคำถามระดับความรู้ความจำ เด็กสนองตอบน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 1.41 เท่านั้น การวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าคำถามระดับการวิเคราะห์เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กคิดหาเหตุผลแล้วพยายามตอบออกมาเป็นประโยคได้มาก

พัชรินทร์ จ้อยจุมพจน์ (2533 : 64 - 66) ได้ศึกษาผลการใช้คำถามขยายความคิดแบบครุมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการหาคำตอบต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้คำถามขยายความคิดแบบครุไม่มีส่วนร่วมในการหาคำตอบซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบคิดตอบได้หลายแนวทางและแสดงออกได้ตามความคิดเห็นของตนในลักษณะของการคาดการณ์อย่างอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้คำถามขยายความคิดแบบครุมีส่วนร่วมในการหาคำตอบ

อนงค์ แสงเงิน (2533 : 64 - 66) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างประกอบการใช้คำถามและการเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบไม่ใช้คำถาม ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างประกอบการใช้คำถามเพื่อให้เด็กเกิดปัญหาและเกิดการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบไม่ใช้คำถาม

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวและจังหวะ และการสื่อความหมาย แสดงให้เห็นว่าการสื่อความหมายของครูมีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่ครูเน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย ซึ่งได้แก่การพูดที่ใช้ถ้อยคำ น้ำเสียงและการใช้สีหน้าท่าทางที่มีชีวิตชีวาประกอบคำพูด ตลอดจนการใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดจินตนาการและตอบสนองด้วยการเคลื่อนไหว กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัด

ประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จะมีความแตกต่างกันหรือไม่ ดังสมมติฐานต่อไปนี้

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย มีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. วิธีดำเนินการทดลอง
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้ ประชากรคือเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 6 ห้องเรียน มีนักเรียน 222 คน

การเลือกประชากรมีเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

1. เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนเข้าศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยวิธีจับฉลาก ซึ่งไม่จำกัดในเรื่องอาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางบ้าน ความรู้และประสบการณ์เดิมของเด็ก
2. เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยโดยเน้นในเรื่องของการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก
3. ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ และยินดีให้ความร่วมมือ
4. ครูผู้สอนผ่านการอบรมครูผู้สอนในระดับปฐมวัย มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก

กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 ห้องเรียน แล้วใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย สุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มประชากรมา 1 ห้องเรียน
2. จากห้องเรียนที่สุ่มได้ ทำการสุ่มอย่างง่ายเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน
3. ทำการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่

1. แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2534
3. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban)

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้คือ

1.1 ศึกษาหลักสูตรแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2534 ที่ใช้ใน ภาคเรียนที่ 1

1.2 ศึกษาการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2534

1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมายและการเคลื่อนไหวและจังหวะ

1.4 สร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย ได้แก่ การพูดที่ใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง และการใช้สีหน้าท่าทางที่มีชีวิตชีวาประกอบคำพูด ตลอดจนการใช้คำถามปลายเปิด ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้เทคนิคการคาดคะเนให้เด็กใช้จินตนาการ คิดหาวิธีการทดแทน ให้เด็กได้สังเกต เปรียบเทียบ และใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการตอบคำถาม เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด จินตนาการ และแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหว (ดูภาคผนวก ข)

1.5 เขียนแผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ รวม 40 แผน โดยใช้แนวจากการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.5.1 กิจกรรมพื้นฐาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการฝึกปฏิบัติตามสัญญาณหรือข้อตกลง

1.5.2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกการปฏิบัติตามคำสั่ง ฝึกความเป็นผู้นำผู้ตาม ฝึกความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ซึ่งครูได้ใช้เทคนิคในการสื่อความหมายได้แก่ การพูดที่ใช้ถ้อยคำ น่าเสียง และการใช้สีหน้าท่าทางที่มีชีวิตชีวาประกอบคำพูด ตลอดจนการใช้คำถามปลายเปิด ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้เทคนิคการคาดคะเน ให้เด็กใช้จินตนาการ คิดหาวิธีการทดแทน ให้เด็กได้สังเกต เปรียบเทียบ และใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการตอบคำถาม เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด จินตนาการ และแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหว

1.6 แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างแผนการสอน เป็นผู้ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข จำนวน 3 ท่านคือ

อาจารย์ ดร.วนา ท รักษ์กุลไทย	ผู้อำนวยการแผนกอนุบาล	โรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
อาจารย์มาณวิกา	ผลพิรุฬห์	อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
อาจารย์สุนทร	สราวุธชาติ	อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสระบุรี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี

1.7 ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้ตรวจสอบ

1.8 แผนการจัดกิจกรรมไปทดลองใช้กับเด็กอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน แล้วปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งให้สมบูรณ์

2. แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับ
ก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ใช้ตามแผนการจัดประสบการณ์ ของสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2534^{๑๕๐} ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 กิจกรรมพื้นฐาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการฝึกปฏิบัติตาม
สัญญาณหรือข้อตกลง

ส่วนที่ 2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกการปฏิบัติ
ตามคำสั่ง ฝึกความเป็นผู้นำตาม ฝึกความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

3. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and
Urban. 1986 : 138 - 155) โดยการศึกษาวิธีการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จาก
ผลการวาดภาพ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แบบทดสอบทีซีที-ดีพี (TCT-DP : Test for
Creative Thinking-Drawing Production) ของเจเลน และเออร์บัน ตามลำดับ
ดังต่อไปนี้

3.1 ลักษณะของแบบทดสอบ

เป็นแบบทดสอบที่ใช้กระดาษและดินสอ โดยใช้ทดสอบเป็นรายบุคคล หรือ
เป็นรายกลุ่มบุคคล ซึ่งกำหนดรูปแบบดังนี้

3.1.1 สิ่งที่กำหนดเป็นสิ่งที่เร้าที่จัดเตรียมไว้ในรูปแบบของชิ้นส่วนเล็ก ๆ
6 ชิ้นส่วนที่มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกันหลาย ๆ อย่าง เช่น รูปครึ่งวงกลม รูปจุด รูปมุมฉาก
ใหญ่ รูปเส้นโค้งคล้ายตัว S รูปรอยเส้นประ รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสลายเปิด ซึ่งประกอบอยู่ด้านใน
และด้านนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่

3.1.2 การตอบสนองสิ่งเร้า ผู้ถูกทดสอบสามารถตอบสนองได้อย่างอิสระ
ตามจินตนาการโดยการวาดภาพขึ้นมาภายในขอบเขตของช่วงเวลาที่กำหนด และมีเกณฑ์สำหรับ
ยึดถือเป็นหลักในการประเมินคุณค่าความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพทั้งหมด 11 เกณฑ์

3.2 การใช้แบบทดสอบ

3.2.1 ผู้ถูกทดสอบจะได้รับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP
และดินสอสีซึ่งไม่ควรมียางลบ เพื่อมิให้ผู้ตอบเปลี่ยนภาพที่วาดแล้ว

3.2.2 ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งซ้ำ ๆ และชัดเจนดังนี้

"ภาพที่วาดอยู่เบื้องหน้าท่าน (เด็ก ๆ) ขณะนี้ เป็นภาพที่ยังไม่สมบูรณ์
ผู้วาดเริ่มลงมือวาดแต่ถูกขัดจังหวะเสียก่อน
ขอให้ท่าน (เด็ก ๆ) วาดภาพต่อให้เสร็จสมบูรณ์
จะวาดเป็นภาพอะไรก็ได้ตามที่ท่าน (เด็ก ๆ) ต้องการ
ไม่มีการวาดภาพใด ๆ ที่ถือว่าผิด
ภาพทุกภาพที่วาดถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งสิ้น
เมื่อวาดภาพเสร็จแล้ว ขอให้เอามาส่งที่ครู"
ผู้ทดสอบอาจย้ำอีกครั้งหนึ่งก็ได้ว่า
"จะวาดภาพอะไรก็ได้ตามต้องการ"

3.2.3 ในช่วงเวลาของการทดสอบ หากมีคำถามก็อาจตอบได้ในลักษณะ

นี้คือ

"ท่าน (เด็ก ๆ) จะวาดอะไรก็ได้ตามที่อยากจะวาด
ทุกรูปที่วาดเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งสิ้น ทำอย่างไรก็ได้ ไม่มีสิ่งใดผิด"
หากผู้ถูกทดสอบยังคงมีคำถาม เช่น คำถามเกี่ยวกับชิ้นส่วนที่
ปรากฏอยู่นอกกรอบ ก็ให้ตอบท่านเองเดิม ห้าม อธิบายเนื้อหาหรือวิธีการใด ๆ เพิ่มเติม
นอกจากนี้ควรหลีกเลี่ยงการพาดพิงถึงเวลาที่ควรใช้ในการ
วาดภาพ ควรพูดท่านเองที่ว่า

"เริ่มวาดไปได้เลย ไม่ต้องกังวลเรื่องเวลา"

แล้วเพิ่มเติมได้ว่า

"แต่เราคงไม่ใช่เวลาทั้งชั่วโมงในการต่อภาพ หรอกนะ"

3.2.4 ผู้ทดสอบต้องบันทึกเวลาการทำงานแบบทดสอบของผู้ที่ทำเสร็จก่อน

12 นาที โดยจดอายุ เพศ ชื่อ และประเทศ ของผู้ถูกทดสอบลงในช่องว่างมุมขวบนของกระดาษ
ทดสอบ เช่น อายุ 8 ปี เพศ ชาย ชื่อ จอห์น ประเทศ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

3.2.5 ผู้ทดสอบบอกให้ผู้ถูกทดสอบตั้งชื่อเรื่อง หรือชื่อภาพด้วย แต่ควรพูดเบา ๆ โดยไม่รบกวนผู้ถูกทดสอบคนอื่นที่ยังทำไม่เสร็จ แล้วเขียนชื่อเรื่องไว้ที่มุมขวาบนเช่นกัน เพราะจะใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการแปลผลการวาดภาพ เช่น อายุ 8 ปี เพศ ชาย ชื่อ จอห์น ประเทศ สหรัฐอเมริกา ชื่อภาพ ดวงอาทิตย์ขึ้น

3.2.6 หลังจากเวลาทดสอบผ่านไป 15 นาที ให้เก็บแบบทดสอบคืน โดยเขียนอายุ เพศ ชื่อ ประเทศ และชื่อภาพไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ ทานเองเดียวกับข้อ 3.2.5

3.3 การประเมินผลแบบทดสอบ

มีเกณฑ์ในการประเมินคะแนนทดสอบ 11 เกณฑ์ดังนี้

3.3.1 การต่อเติม (Cn : Continuations)

3.3.2 ความสมบูรณ์ (Cm : Completions)

3.3.3 ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ (Ne : New Element)

3.3.4 การต่อเนื่องด้วยเส้น (Cl : Connections made with Line)

3.3.5 การต่อเนื่องที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราว (Cth : Connections made that contribute to a Theme)

3.3.6 การข้ามเส้นกันเขตโดยการใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบ (Bfd : Boundary-breaking being Fragment-dependent)

3.3.7 การข้ามเส้นกันเขตอย่างอิสระโดยไม่ใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้ นอกกรอบ (Bfi : Boundary-breaking being Fragment-independent)

3.3.8 การแสดงความลึก ใกล้-ไกล หรือมิติของภาพ (Pe : Perspective)

3.3.9 อารมณ์ขัน (Hu : Humor)

3.3.10 การคิดแปลกใหม่ไม่คิดตามแบบแผน (Uc : Unconventionality)

3.3.11 ความเร็ว (Sp : Speed)

คะแนนรวมของแบบทดสอบ TCT-DP

ด้านหลังของแบบทดสอบมีช่องเล็ก ๆ อยู่ 11 ช่อง แต่ละช่องจะมีรหัสสำหรับการให้คะแนน วิธีการให้คะแนนเพียงแต่พับส่วนล่างของแบบทดสอบขึ้นมา ก็สามารถให้คะแนนได้ทันที คะแนนรวมสูงสุดของแบบทดสอบ TCT-DP คือ 72 คะแนน

3.4 คุณภาพของแบบทดสอบ

แบบทดสอบชุดนี้ เจลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban, 1986 : 138 - 155) ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยนำแบบทดสอบไปทดสอบกับเด็กต่างระดับความรู้ ได้ค่าสหสัมพันธ์ดังนี้

นำไปใช้กับเด็กพิเศษ หูตึง ได้ค่าความเชื่อมั่น .91

นำไปใช้กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำได้ค่าความเชื่อมั่น .97

นำไปใช้กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้ค่าความเชื่อมั่น .89

นำไปใช้กับเด็กที่เรียนโปรแกรมคณิตศาสตร์ได้ค่าความเชื่อมั่น .94

3.5 การหาค่าความสอดคล้องของการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

เนื่องจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับวัดค่าตัวแปรตามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเจลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban) ซึ่งมีวิธีการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด 11 เกณฑ์ ซึ่งบางเกณฑ์ค่อนข้างเป็นอัตนัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแบบทดสอบนี้ไปทดลองใช้กับเด็กอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความสอดคล้องในการตรวจให้คะแนนระหว่างผู้ตรวจ 3 ท่านคือ

1. ผู้วิจัย
2. ผู้ช่วยวิจัย
3. อาจารย์อนินทิศา ไชยะภุชณะ (MS. in Ed.)

ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลหน้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

ซึ่งตรวจให้คะแนนอย่างอิสระแก่กัน มาหาค่าความสอดคล้องของการตรวจให้คะแนน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องของ เคนดอลล์ (Kendall) (วิเชียร เกตุสิงห์. 2524 : 145 - 146) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องของผู้ตรวจทั้ง 3 ท่าน = 0.96

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลอง แบบ Randomized control-group pretest-posttest design (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2528 : 77) ตามตาราง ดังนี้

การกำหนดเข้ากลุ่ม	สอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลัง
(R) E	T _{1E}	X	T _{2E}
(R) C	T _{1C}	-	T _{2C}

(R) E แทน กลุ่มทดลองที่ได้จากการสุ่ม

(R) C แทน กลุ่มควบคุมที่ได้จากการสุ่ม

T_{1E} แทน สอบก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง

T_{1C} แทน สอบก่อนการทดลองของกลุ่มควบคุม

X แทน การดำเนินกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย

- แทน การดำเนินกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก

T_{2E} แทน สอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

T_{2C} แทน สอบหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

รายละเอียดของวิธีดำเนินการทดลอง มีดังนี้

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1. ทดสอบก่อนการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบ ความคิดสร้างสรรค์ ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban)	1. ทดสอบก่อนการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบ ความคิดสร้างสรรค์ ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban)
2. ดำเนินการทดลองการจัดกิจกรรมการ เคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการ สื่อความหมาย ตามแผนการจัดกิจกรรม 40 แผน (ดูภาคผนวก ค) เป็นระยะ เวลา 8 สัปดาห์ โดยสลับเวลาระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามตาราง 1	2. ดำเนินการทดลองการจัดกิจกรรม การเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัด ประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวง ศึกษาธิการ ตามแผนการจัดกิจกรรม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยสลับเวลา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตามตาราง 1
3. ทดสอบหลังการทดลองโดยใช้แบบทดสอบ ความคิดสร้างสรรค์ ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban)	3. ทดสอบหลังการทดลองโดยใช้แบบทดสอบ ความคิดสร้างสรรค์ ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban)
4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบทั้งก่อนการ ทดลองและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ ตามวิธีทางสถิติต่อไป	4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบทั้งก่อนการ ทดลองและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ ตามวิธีทางสถิติต่อไป

หมายเหตุ การทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม
ทำในเวลาเดียวกัน

ตาราง 1 การดำเนินการทดลอง

สัปดาห์	วัน	เวลา 8.40 - 9.00	9.10 - 9.30
1	จันทร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	อังคาร	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พุธ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พฤหัสบดี	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม

สัปดาห์ที่ 2 จะสลับเวลาต่อจากสัปดาห์ที่ 1 จนถึงสัปดาห์ที่ 8

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ก่อนการทดลองนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเจลเลน และเออร์บัน (Jellian and Urban) ไปทำการทดสอบนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ
2. หลังการทดลองนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเจลเลน และเออร์บัน (Jellian and Urban) ไปทำการทดสอบนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. การหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งได้แก่

1.1 คะแนนเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 40)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	แทน จำนวนนักเรียน

1.2 ค่าความแปรปรวน (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 74)

$$s^2 = \frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n - 1)}$$

เมื่อ	s^2	แทน ค่าความแปรปรวน
	$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	n	แทน จำนวนนักเรียน

2. เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองในแต่ละกลุ่ม
โดยใช้ t-test แบบ Dependent samples (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 201)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n - 1}}}$$

$$df = n - 1$$

เมื่อ	D	แทน ความแตกต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่
	n	แทน จำนวนคู่

3. เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบ Independent samples (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2534 : 177)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

เมื่อ	t	แทน ค่าความแตกต่าง
	$\bar{X}_1$	แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง
	$\bar{X}_2$	แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม
	n_1	แทน จำนวนนักเรียนของกลุ่มทดลอง
	n_2	แทน จำนวนนักเรียนของกลุ่มควบคุม
	s_1^2	แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มทดลอง
	s_2^2	แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มควบคุม

4. ค่าความสอดคล้องของการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องของ เคนดอลล์ (Kendall) (วิเชียร เกตุสิงห์. 2524 : 145 - 146)

$$W = \frac{12 \sum D^2}{m^2 N^2 (N^2 - 1)}$$

เมื่อ	W	แทน สัมประสิทธิ์ของความสอดคล้อง
	D	แทน ผลต่างของผลรวมของอันดับที่ของนักเรียนแต่ละคนกับค่าเฉลี่ยของผลรวมของอันดับที่
	m	แทน จำนวนชุดของอันดับที่
	N	แทน จำนวนนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
- $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
- s^2 แทน ค่าความแปรปรวน
- t แทน อัตราส่วนวิกฤตที่ใช้ในการแจกแจงแบบ t
- ** แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- * แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- กลุ่มทดลอง แทน เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
- กลุ่มควบคุม แทน เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่มีต่อพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการเปรียบเทียบระหว่างการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลหลังการทดลองได้เสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลอง

ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง			t
N	$\bar{X}$	S	N	$\bar{X}$	S	
15	17.533	4.324	15	37.933	5.175	16.38**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 2.467$)

จากตาราง 2 แสดงว่าหลังจากการทดลอง กลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในข้อ 1 นั่นคือ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย มีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

ตอนที่ 2 การศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ

การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา
ชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มควบคุม

ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง			t
N	$\bar{X}$	S	N	$\bar{X}$	S	
15	16.733	5.418	15	26.333	5.499	7.83**

****มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 2.467$)**

จากตาราง 3 แสดงว่าหลังจากการทดลอง กลุ่มควบคุมมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่า
ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในข้อ 2 นั่นคือ
เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับ
ก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวง
ศึกษาธิการ มีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S	t
กลุ่มทดลอง	15	20.40	4.821	4.314**
กลุ่มควบคุม	15	13.37	3.553	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 2.467$)

จากตาราง 4 แสดงว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในข้อ 3 นั่นคือเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย มีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ที่มุ่งศึกษาถึงความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการวิจัยและผล โดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมายมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 6 ห้องเรียน มีนักเรียน 222 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 ห้องเรียน แล้วใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย สุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

3.1 แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2 แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2534

3.3 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban)

4. วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ

Randomized control - group pretest - posttest design

รายละเอียดของวิธีดำเนินการทดลอง มีดังนี้

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1. ทดสอบก่อนการทดลองโดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเจเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) 2. ดำเนินการทดลองการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย ตามแผนการจัดกิจกรรม 40 แผน (ดูภาคผนวก ค) เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยสลับเวลาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามตาราง 1	1. ทดสอบก่อนการทดลองโดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเจเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) 2. ดำเนินการทดลองการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ตามแผนการจัดกิจกรรม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยสลับเวลาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามตาราง 1
3. ทดสอบหลังการทดลองโดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเจเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban)	3. ทดสอบหลังการทดลองโดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเจเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban)

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป	4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

หมายเหตุ การทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำในเวลาเดียวกัน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ก่อนการทดลองนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของ เจลเลน และเออร์บัน (Jellian and Urban) ไปทำการทดสอบนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

5.2 หลังการทดลองนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของ เจลเลน และเออร์บัน (Jellian and Urban) ไปทำการทดสอบนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

6.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน

6.2 เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Dependent samples

6.3 เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบ Independent samples

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ปรากฏผลดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย มีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

อภิปรายผล

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย เน้นการสื่อความหมายที่ใช้ทั้งสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง และมีวิธีการพูดที่ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน ดังที่ประสงค์ ราษฎร์ กล่าวไว้ว่า การพูดที่บรรยายให้เห็นภาพเห็นอาการเคลื่อนไหวหรือได้ยินเสียงจะช่วยให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจชัดเจน เกิดความรู้สึก เกิดจินตนาการ และมีอารมณ์คล้อยตามไปกับถ้อยคำของผู้พูด (ประสงค์ ราษฎร์. 2528 : 79)

และสอดคล้องกับ รัชนี้ ศรีไพรวรรณ ที่กล่าวว่า การสื่อความหมายที่ใช้ทั้งภาษาท่าทางและภาษาถ้อยคำ จะทำให้เด็กสามารถเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ และเข้าใจความหมายได้ดียิ่งขึ้น (รัชนี้ ศรีไพรวรรณ, 2532 : 76) นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดอย่างอิสระและแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหว โดยครูใช้คำถามลักษณะปลายเปิดเพื่อให้เด็กได้คิดอย่างอิสระ หลากหลาย ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังความเห็นของ คันนิงแฮม (Cunningham) ที่กล่าวว่า การใช้คำถามเป็นเครื่องมือสำคัญทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นและช่วยให้เกิดความคิด (Cunningham, 1971 : 81) เมื่อครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กได้มีโอกาสใช้ความคิด จินตนาการและถ่ายทอดออกมาโดยการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ ย่อมสามารถส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย จึงมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในข้อ 2 ทั้งนี้เพราะกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่กำหนดไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในบางช่วง เช่น การให้ทำตามจินตนาการ การแสดงบทบาทสมมติ การทำท่าเป็นผู้นำ กิจกรรมเหล่านี้สามารถช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยได้ ดังที่ ทอร์เรนซ์ (Torrance) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก จะได้รับการพัฒนาเมื่อได้รับการส่งเสริมให้ใช้จินตนาการของตนเอง (Torrance, 1964 : 56 - 58) ดังนั้นเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในข้อ 3 โดยที่เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย มีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เนื่องจากเทคนิคในการสื่อความหมายเน้นการให้เด็กมีโอกาสดิจ จินตนาการและแสดงออกอย่างอิสระ ภายใต้บรรยากาศที่ผ่อนคลาย ดังที่ เกอร์ทรูด (Gertrude) กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะได้รับการส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ โดยการสร้างบรรยากาศ ให้เด็กรู้สึกเป็นอิสระ (Gertrude. 1966 : 470) นอกจากนี้กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมายยังมีลักษณะของการสื่อความหมายด้วยถ้อยคำ น้ำเสียง และการแสดงสีหน้าท่าทางที่มีชีวิตชีวาประกอบคำพูด ซึ่งสอดคล้องกับประสงค์ ราชเดช ที่กล่าวว่า การพูดที่บรรยายให้เห็นภาพ เห็นอาการเคลื่อนไหวหรือได้ยินเสียง จะช่วยให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจชัดเจน เกิดความรู้สึก เกิดจินตนาการและมีอารมณ์คล้อยตามไปกับถ้อยคำของผู้พูด (ประสงค์ ราชเดช. 2528 : 79) นอกจากนี้ยังเน้นการใช้คำถามปลายเปิดให้เด็กได้สังเกต เปรียบเทียบ คิดหาวิธีการทดแทน ซึ่ง ภรณ์ ศุภรัตน์กล่าวว่า คำถามปลายเปิดเหล่านี้ ส่งเสริมให้เด็กได้คิด ได้ตัดสินใจ ตอบได้หลากหลาย ผู้ตอบใช้ความคิดหลายแนวทาง คิดตอบในลักษณะของการคาดการณ์และใช้ประสบการณ์เดิมโดยไม่ต้องวิตกกังวลว่าคำตอบนั้นจะถูกหรือผิด (ภรณ์ ศุภรัตน์. 2532 : 7 - 8) เหล่านี้สนับสนุนหลักของ ทอร์เรนซ์ (Torrance) ที่กล่าวว่า การใช้คำพูดและคำถามอย่างสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ควบคู่กับการส่งเสริมทักษะการสังเกต การสำรวจ การทดลอง หรือการตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ตามความพอใจ (Torrance. 1964 : 56 - 58)

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมายช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการริเริ่มอย่างอิสระ พยายามหลีกเลี่ยงการใช้คำสั่งให้เด็กทำตามโดยใช้คำถามให้เด็กเกิดความคิดและตัดสินใจ เด็กไม่รู้สึกว่าตนเองถูกบังคับให้ทำตาม ซึ่งทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจว่าได้ตัดสินใจทำสิ่งเหล่านี้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ จอห์นสัน (Johnson) ที่กล่าวว่า การสื่อความหมายด้วยวิธีการพูดโดยไม่

ออกคำสั่งจะทำให้เด็กกล้าแสดงออกและมีการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างคาดไม่ถึง (Johnson. 1989 : Abstract) จะเห็นได้ว่า การใช้คำพูด และคำถามดังกล่าว ช่วยทำให้เด็กกล้าคิด จินตนาการ และกล้าแสดงออก ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอย่างมาก ดังความเห็นของ ไรซ์ (Rice) ที่ว่า เด็กที่มีอิสระในการคิดและกล้าแสดงออก มักเป็นเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง (Rice. 1970 : 69) ดังนั้น การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เด็กรู้สึกเป็นอิสระให้โอกาสคิด จินตนาการและแสดงออก นับว่าเป็นแนวทางสำคัญในการช่วยให้เด็กปฐมวัย ได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่

การที่เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างเด่นชัดกว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ อาจเนื่องมาจาก กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เปิดโอกาสให้เด็กได้รับประโยชน์จากคำถามปลายเปิดเพียงบางส่วน กิจกรรมส่วนใหญ่มีลักษณะของการปฏิบัติตามคำสั่ง มีการให้เด็กคิดจินตนาการแต่ยังต้องทำตามคำสั่งและคำแนะนำจากครู เด็กเหล่านี้อาจมีโอกาสนในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์น้อยกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย ซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กคิดจินตนาการโดยอิสระมากกว่า

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยเน้นเทคนิคในการสื่อความหมายสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจึงควรให้ความสนใจกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยเน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มศักยภาพต่อไป

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมายมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าลองและกล้าแสดงออกมากกว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ อย่างเด่นชัด

2. เมื่อวิเคราะห์ผลการวาดภาพจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban) หลังการทดลอง พบว่า เด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มมีการวาดภาพในลักษณะที่มีการสร้างภาพนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ และมีการวาดภาพออกมานอกกรอบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เด็กมีความกล้าเสี่ยง กล้าลองและคิดจินตนาการ นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมายมีการวาดภาพโดยการลากเส้นซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีการเชื่อมโยงความคิดเป็นเรื่องราวตามจินตนาการมากกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

3. ในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ครูไม่ควรแสดงท่าทางให้เด็กเลียนแบบ แต่ควรใช้เทคนิคในการสื่อความหมายด้วยคำพูดคำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดอย่างอิสระและแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหวภายใต้บรรยากาศที่ทาให้เด็กมั่นใจกล้าที่จะคิดและแสดงออก

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ที่มีต่อพัฒนาการด้านสังคม พัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางภาษาและการแก้ปัญหา
2. ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบอุปกรณ์เป็นกลุ่มและรายบุคคล ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
3. ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ผสมผสานกับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมในวงกลม ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

บรรณาการ

บรรณานุกรม

การพัฒนาชุมชน, กรม, สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และองค์การยูนิเซฟ.

แบบสังเกตพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด - 6 ปี. กรุงเทพฯ : ครูสภา, 2531.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อน

ประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก. กรุงเทพฯ : ครูสภา, 2534.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ :
เอราวัณการพิมพ์, 2523.

คณะครูโรงเรียนอนุบาลสามเสน. "กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ," เอกสารประกอบการ
การสัมมนาเรื่องสื่อและกิจกรรมสำหรับเด็กอนุบาล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

ฉันทนา ภาคบงกช. สอนให้เด็กคิด ไม่เดลการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ. กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์, 2533.

ชื่นจิตร การบุญ. อิทธิพลของการฝึกความสามารถทางการคิดแบบอเนกนัยที่มีต่อความคิด
สร้างสรรค์และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียน. ปรีชญานินท์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

_____. แบบแผนการทดลองและสถิติ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

เชาวลิต ภูมิภาค. "กิจกรรมเข้าจังหวะ," เอกสารประกอบการสอนภาควิชาพลศึกษา.

มหาสารคาม : คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2532.
อัดสำเนา.

- เตือนใจ ทองสำริด. การทดลองใช้วิธีการกิจกรรมทางกายในการสร้างมโนทัศน์พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ศ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา.
- นันทา ขุนภักดี. การพูด. นครปฐม : ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม, 2529.
- ประสงค์ รายนสุข. การพูดเพื่อประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- ผุสดี กุญอินทร์ "เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์," เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 8 - 15. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2525.
- พัชรี ผลโยธิน. "การบริหารและจังหวะสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน," เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน. ม.ป.ท., 2523.
- _____. "เคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์" เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : 2526.
- พัชรินทร์ จ้อยจุมพจน์. ผลการใช้คำถามขยายความคิดแบบครีมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการหาคำตอบต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- พิชิต ภูติจันทร์ และธงชัย มาศสุพงศ์. กิจกรรมเข้าจังหวะ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2523.
- พิศมัย ถิระแก้ว. "วาทกรรมสำหรับครู," เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 234. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพัฒนาวารและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2524.
- เพียงจิต ไรจน์สุรัตน์. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มกับเป็นรายบุคคล. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

- ✓ กรณี ศุรุตันะ. "คำถามสร้างสรรค์," เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาการพัฒนา
อนุปริญญา ระหว่างวันที่ 3 - 5 เมษายน 2532. ม.ป.ท., 2532.
- _____. ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- มาณวิกา ผลพิรุฬห์. ความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอน โดยใช้
ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสัปดาห์งาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ปรินทิพินันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- ✓ ยาวพา เคชะคุปต์. "การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์," รวมบทความพัฒนาความคิด
สร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- รัชณี ศรีไพรวรรณ. "ครูกับการใช้ภาษา," เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร
หน่วยที่ 1 - 7. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- ลาวัญย์ สุกกรี และเทพวณี หอมสนิท. กิจกรรมเข้าจังหวะ. กรุงเทพฯ :
กรุงเทพฯ การพิมพ์, 2521.
- เลิศ อำนันทะ. "แบบฝึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์," แม่และเด็ก. 13(220) : 83 - 86;
มิถุนายน 2533.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. หลักและวิธีสอนการพลศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- ✓ วราภรณ์ รักวิชัย. "กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน," เอกสารประกอบการสอน
กร. 531. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.
- วัลลีย์ ภัทโรภาส. "การเคลื่อนไหวพื้นฐาน," เอกสารประกอบการอบรมกิจกรรมกลางแจ้ง
ระหว่างวันที่ 3 - 5 เมษายน 2533. ม.ป.ท., 2533.
- ✓ วิเชียร เกตุสิงห์. หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : เจริญผล, 2524.

- ✓ วิชัย วงษ์ใหญ่. กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : เอกสารประกอบการเรียน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- วิโรจน์ ธีรคุณ. ท่า. แผลและเรียบเรียงจาก BODY LANGUAGE. นนทบุรี : สมิต, 2532.
- ✓ ศศพร วิไลรัตน์. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนวัยเรียนโดยวิธีการสอนตามแนวคิดแบบ นิวโออิวิแมกนิส. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา.
- สมปราชญ์ อัมมะพันธ์. หลักการพูด. ปัตตานี : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2529.
- สวณิต ยมภักย์. "การสื่อสารด้วยภาษา," เอกสารการสอนชุดวิชาการใช้ภาษาไทย หน่วยที่ 1 - 8. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- สุนทรี สราวุธชาติ. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- สุพิตร สมหาหิโต. "การเคลื่อนไหวศึกษา," เอกสารประกอบการอบรมกิจกรรมกลางแจ้ง ระหว่างวันที่ 3 - 5 เมษายน 2533. ม.ป.ท., 2533.
- สุพิตร สมหาหิโต และสมโภชน์ หลักฐาน. "กิจกรรมกลางแจ้ง," เอกสารประกอบการอบรมกิจกรรมกลางแจ้ง ระหว่างวันที่ 3 - 5 เมษายน 2533. ม.ป.ท., 2533.
- สมิตร คุณานุกร. ภาษาท่าทาง. นนทบุรี : สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด กรมประชาสงเคราะห์, 2519.
- สุรางศรี เมธานนท์. "กิจกรรมเข้าจังหวะ," เอกสารนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : หน่วยงานนิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2526.

- สำเร็จ มณีเนตร. กิจกรรมเข้าจังหวะ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พลศึกษา, 2520.
- เสาวณีย์ ลิกขานันท์. การสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ภาควิชาครุศาสตร์
เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ,
2530.
- อนงค์ แสงเงิน. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การเล่นสร้างสรรค์ประกอบการใช้คำถามและการเล่นสร้างสรรค์แบบไม่ใช้คำถาม.
ปริชญานันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2533. อัดสำเนา.
- ✓ อารี รังสินธ์. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2526.
- อุดม บารุงศรี. การวิเคราะห์การสนองตอบของเด็กก่อนวัยเรียนต่อคำถามหลายระดับ.
วิทยานันท์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.
- อาไพ สุจริตกุล และธิดา ไนลิรัตน์. "การพูด," เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 1 :
การใช้ภาษาไทยสำหรับครู หน่วยที่ 1 - 8. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- Anderson, R.D. and others. Developing Children's Thinking Through
Science. Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1970.
- Arneheim, D.D., D. Auxter and W.C. Crowe. Principles and Method of
Adapted Physical Education. Saint Louis : C.V. Mosby Company,
1973.
- Bridgwater W. and S. Kurtz, Edited by. The Columbia Encyclopedia.
3th ed. New York and London : Columbia University Press, 1963.
- Brown, D.H. Principle of Language Learning and Teaching. New Jersey :
Prentice - Hall, 1980.
- Cliatt, P.J. M.J. Shaw and J.M. Sherwood "Effects of Training on the
Divergent Thinking Abilities of Kindergarten Children,"
Child Development. 51 : 1061 - 1064 ; December, 1980.
- Cunningham, R.T. "Developing Question - Asking Skill," Developing
Teacher Competencies. Edited by James E. Weigand. New Jersey :
Prentice - Hall, 1971.

- Danford, H.G. Creative Leadership in Recreation. Boston : Allyn and Bacon, 1967.
- Gallagher, J.J. Teaching the Gifted Child. Boston : Allyn and Bacon, 1975.
- Gertrude, H.H. Introduction to the Gifted. New York : McGraw - Hill, 1966.
- Getzels, J.W. Child Development and Personality. New York : Harper and Brothers, 1962.
- Guilford, J.P. Fundamental Statistics in Psychology and Education. New York : McGraw - Hill, 1959.
- _____. The Nature of Human Intelligence. New York : McGraw - Hill, 1967.
- Hillgard, E.R. and R.C. Atkinson. Introduction to Psychology. New York : Harcourt, Brace and World, 1967.
- Hogan, E.L. The Association Between Mother - Provider Communication and the Provider - Child Relationship in Family Day Care Homes. Missouri : University of Missouri - Columbia, 1989.
- Hurlock, E.B. Child Development. 5th ed. New York : McGraw - Hill, 1972.
- Hwang, R.L. "The Creative Effectiveness of Movement and Music in Fifth Grade Children's Art Class Motivation," Dissertation Abstracts International. 47 : 2857 ; August, 1986.
- Jellen, H.B. and K.K. Urban. "Test for Creative Thinking Drawing Production," The Creative and Adult Quarterly. 11 : Spring, 1986.
- Johnson, C. "Problem - Solving : Your Key to Creative Thinking," Media & Methods. 19 : 12 - 14 ; March, 1983.
- Johnson, J.M. Child Communication Strategies in Child - Adult Interaction as Compared to Child - Child Interaction. Cincinnati : University of Cincinnati, 1989.
- Kusienski, N.E. "Relationship Among Imaginative Play Predisposition Creative Thinking and Reflectivity in Second Grade," Dissertation Abstracts International. 38 : 1861-B ; October, 1977.
- MacKinnon, D.W. "The National and Nature of Creative Talent," American Psychologist. 17 : 484 - 495 ; July, 1962.

- Morrison, J.W. Verbal and Nonverbal Interaction Patterns of Compensatory Preschool Teachers as Distributed by Race and Sex. New York : Syracuse University, 1988.
- Newell, A., J.C.Shaw and H.A. Simson. The Process of Creative Thinking. New York : Atherton, 1963.
- Nilsen, T.R. "On Defining Communication," Foundations of Communication Theory. New York : Harper & Row, 1970.
- Revell, J. Teaching Techniqes for Communicative English. London : The Macmillan, 1979.
- Rice, J.P. The Gifted : Developing Total Talent. Illinois : Charles C. Thomas, 1970.
- Roger, C.R. "Toward a Theory of Creativity," In Creativity and Its Cultivation. Edited by Harold H. Anderson. New York : Harper and Row, 1959.
- Torrance, P.E. "Association of Classroom Teacher of the National Education Association," Creativity. 3 : 163 - 184 ; October, 1962.
- _____. Education and Creative Potential. Minneapolis : The Lund Press, 1964.
- _____. Guilding Creative Talent. Englewood Cliffs : Prentice - Hall, 1962.
- Waterman, R.A. Role of Dance in Human Society "Focus on Dance 2," : An Interdisciplinary Search for Meaning in Movement. Edited by Betties Jean Wooten. Washington D.C. : National Section on Dance, American Association for Health, Physical Education and Recreation, 1962.
- Westcott, A.M. and J.A. Smith. Creative Teaching of Mathematics in the Elementary School. Boston : Allyn and Bacon, 1967.
- Williams, F.E. "Teaching for Creativity," Instructor. 50 : 42 - 44 ; December, 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เปรียบเทียบพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์

คะแนนความคิดสร้างสรรค์

ลำดับที่	กลุ่มทดลอง		
	Pre - test	Post - test	D
1	22	39	17
2	12	32	20
3	13	30	17
4	19	30	11
5	15	39	24
6	12	39	27
7	15	39	24
8	17	46	29
9	20	39	19
10	25	47	22
11	17	40	23
12	13	31	18
13	17	40	23
14	24	38	14
15	22	40	18
	$\Sigma X = 263$	$\Sigma X = 569$	$\Sigma X = 306$
	$\bar{X} = 17.53$	$\bar{X} = 37.93$	$\bar{X} = 20.40$
	$\Sigma X^2 = 4873$	$\Sigma X^2 = 22139$	$\Sigma X^2 = 6568$
	$S^2 = 18.70$	$S^2 = 26.78$	$S^2 = 23.25$

คะแนนความคิดสร้างสรรค์

ลำดับที่	กลุ่มควบคุม		
	Pre - test	Post - test	D
1	21	30	9
2	15	27	12
3	15	27	12
4	17	23	6
5	17	35	18
6	13	30	17
7	15	30	15
8	17	35	18
9	20	33	13
10	22	38	16
11	20	38	18
12	15	28	13
13	23	37	14
14	25	35	10
15	15	30	15
$\Sigma X = 270$ $\Sigma X = 476$ $\Sigma X = 206$ $\bar{X} = 18.00$ $\bar{X} = 31.73$ $\bar{X} = 13.73$ $\Sigma X^2 = 5040$ $\Sigma X^2 = 15392$ $\Sigma X^2 = 3006$ $S^2 = 12.85$ $S^2 = 20.49$ $S^2 = 12.63$			

การคำนวณเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองก่อนและหลัง
การทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Dependent samples

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n - 1}}} \\
 &= \frac{306}{\sqrt{\frac{(15 \times 6568) - (306 \times 306)}{15 - 1}}} \\
 &= \frac{306}{\sqrt{\frac{98520 - 93636}{14}}} \\
 &= \frac{306}{\sqrt{\frac{4884}{14}}} \\
 &= \frac{306}{\sqrt{348.85}} \\
 &= \frac{306}{18.677} \\
 &= 16.383^{**}
 \end{aligned}$$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (t = 2.467)

การคำนวณเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มควบคุมก่อนและหลัง
การทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Dependent samples

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n - 1}}} \\
 &= \frac{206}{\sqrt{\frac{(15 \times 3006) - (206 \times 206)}{15 - 1}}} \\
 &= \frac{206}{\sqrt{\frac{45090 - 42436}{14}}} \\
 &= \frac{206}{\sqrt{\frac{2654}{14}}} \\
 &= \frac{206}{\sqrt{189.57}} \\
 &= \frac{206}{13.76}
 \end{aligned}$$

$$t = 14.970^{**}$$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 2.467$)

การคำนวณเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
โดยใช้ t-test แบบ Independent samples

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}} \\
 &= \frac{20.40 - 13.73}{\sqrt{\frac{(15 - 1)23.25 + (15 - 1)12.63}{15 + 15 - 2} \left(\frac{1}{15} + \frac{1}{15} \right)}} \\
 &= \frac{6.67}{\sqrt{\frac{(14 \times 23.25) + (14 \times 12.63)}{28} \left(\frac{2}{15} \right)}} \\
 &= \frac{6.67}{\sqrt{\frac{325.5 + 176.82}{28} \left(\frac{2}{15} \right)}} \\
 &= \frac{6.67}{\sqrt{2.392}} \\
 &= \frac{6.67}{1.546}
 \end{aligned}$$

$$t = 4.314^{**}$$

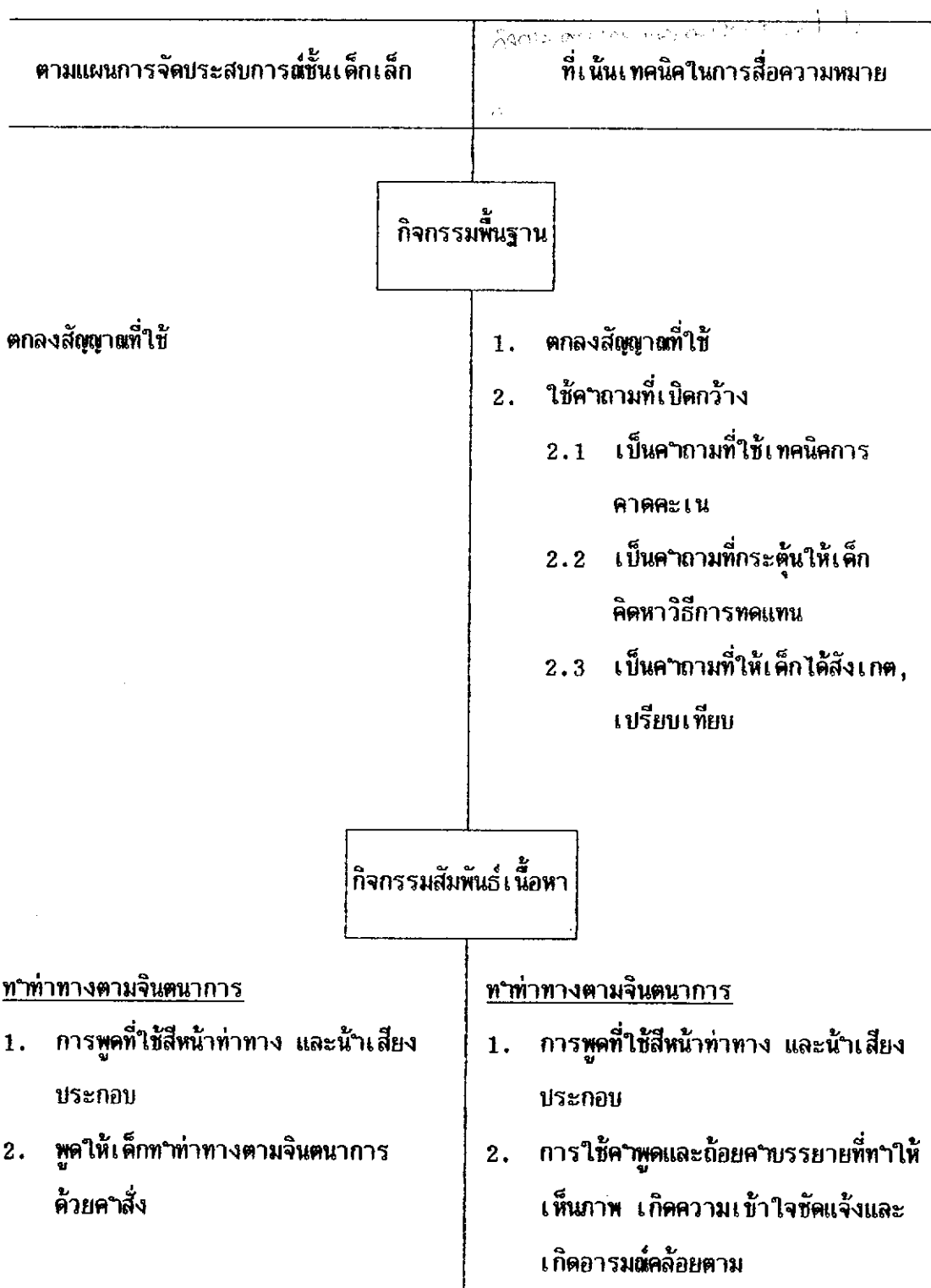
$$df = n_1 + n_2 - 2 = 15 + 15 - 2 = 28$$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 2.467$)

ภาคผนวก ข

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
ทำท่าทางตามคำสั่ง ใช้คำสั่งกับเด็กโดยตรง	3. การใช้คำถามที่เปิดกว้าง 3.1 เป็นคำถามที่让孩子ได้จินตนาการ 3.2 เป็นคำถามโดยใช้เทคนิคการคาดคะเน 3.3 เป็นคำถามที่กระตุ้นให้เด็กคิดหาวิธีการทดแทน 3.4 เป็นคำถามที่让孩子ได้สังเกต, เปรียบเทียบ 3.5 เป็นคำถามที่让孩子ได้ใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมาแสดงเป็นท่าทาง ทำท่าทางตามคำสั่ง 1. การพูดที่เริ่มต้นจาก让孩子รู้ความเป็นมา ทำให้เด็กทำตามคำสั่งโดยมีทิศทาง เด็กรู้สถานการณ์ในสิ่งที่ทำ 2. การใช้คำถามที่เปิดกว้าง 2.1 เป็นคำถามที่让孩子ได้จินตนาการ 2.2 เป็นคำถามโดยใช้เทคนิคการคาดคะเน 2.3 เป็นคำถามที่กระตุ้นให้เด็กคิดหาวิธีการทดแทน

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	2.4 เป็นคำถามที่让孩子ได้สังเกต, เปรียบเทียบ 2.5 เป็นคำถามที่让孩子ได้ใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย มาแสดงเป็นท่าทาง
<u>ท่าทางตามสัญญาณ, ข้อตกลง</u> ใช้คำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามสัญญาณ, ข้อตกลง	<u>ท่าทางตามสัญญาณ, ข้อตกลง</u> 1. หลีกเลี่ยงการใช้คำสั่งจากครูโดยตรง เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิด และตัดสินใจในการกำหนดข้อตกลง 2. การใช้คำพูดและถ้อยคำบรรยายที่ทำให้เห็นภาพ เกิดความเข้าใจชัดเจน และเกิดอารมณ์คล้อยตาม
<u>ท่าทางประกอบเพลง, คำคล้องจอง</u> ใช้คำสั่งให้เด็กท่าทางประกอบเพลง, คำคล้องจองตามครู หรืออิสระ	<u>ท่าทางประกอบเพลง, คำคล้องจอง</u> 1. การพูดที่เริ่มต้นจากประสบการณ์ของเด็กและสัมพันธ์กับเนื้อเพลง 2. การใช้คำถามที่เปิดกว้าง 2.1 เป็นคำถามที่让孩子ได้จินตนาการ 2.2 เป็นคำถามที่ใช้เทคนิคการคาดคะเน

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ทำท่าทางเป็นผู้นำตาม</u> พูดให้เด็กออกมาทำท่าทางเป็นผู้นำทีละคน ให้เด็กที่เหลือทำตาม	2.3 เป็นคำถามที่กระตุ้นให้เด็กคิดหาวิธีการทดแทน 2.4 เป็นคำถามที่让孩子ได้สังเกต, เปรียบเทียบ 2.5 เป็นคำถามที่让孩子ได้ใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย มาแสดงเป็นท่าทาง <u>ทำท่าทางเป็นผู้นำตาม</u> 1. การพูดที่เริ่มต้นจากการบรรยายให้เห็นภาพ และรู้สถานการณ์ในสิ่งที่จะเกิดขึ้น 2. การเปิดโอกาสให้เด็กได้รวมกลุ่มกันเพื่อระดมความคิดแล้วทำท่าทางเป็นผู้นำ 3. พูดให้กำลังใจและเปิดโอกาสให้เด็กมากกว่า 1 คน คิดท่าทางด้วยตนเองแล้วออกมาเป็นผู้นำ เพื่อให้เด็กอื่น ๆ ทำตาม ทั้งนี้พยายามส่งเสริมให้เด็กคิดท่าทางต่างจากผู้อื่น

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	4. การใช้คำถามที่เปิดกว้าง 4.1 เป็นคำถามที่让孩子ได้จินตนาการ 4.2 เป็นคำถามที่ใช้เทคนิคการคาดคะเน 4.3 เป็นคำถามที่กระตุ้นให้เด็กคิดหาวิธีการทดแทน 4.4 เป็นคำถามที่让孩子ได้สังเกต, เปรียบเทียบ 4.5 เป็นคำถามที่让孩子ได้ใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมาแสดงเป็นท่าทาง

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้น
เทคนิคในการสื่อความหมาย (ฉบับสมบูรณ์เก็บไว้ที่แผนก
การศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร)

แผนการจัดกิจกรรม

หน่วยส่วสัดศึกษา แผนที่ 1

เนื้อหา

1. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
2. การปฏิบัติตามคำสั่ง
3. การรู้ค่าจำนวน 1

จุดประสงค์

1. เคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้
2. ฟังและปฏิบัติตามสัญญาณได้
3. ฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง ได้
4. รู้ค่าจำนวน 1
5. พัฒนาการคิดจินตนาการ

การดำเนินกิจกรรม

ตามแผนการจัดประสบการณ์ขั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระ ตามจังหวะที่ครูเคาะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที	<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1.1 ครูตกลงสัญญาณที่ใช้กับเด็กดังนี้ คบมือ 1 ครั้ง ทั้งจังหวะท่างันพอควร ให้เด็กเคลื่อนไหวช้า คบมือ 2 ครั้งติดกัน ให้เด็กหยุดเคลื่อนไหว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	ตอบมีวิธี ให้เด็กเคลื่อนไหวเร็ว 1.2 <u>คำถาม</u> "เด็กจะหาที่ยืนตรงไหนของห้อง ได้บ้าง ที่เด็กสามารถจะเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระและเคลื่อนไหว ได้อย่างเต็มที่ ลองหาคุชชี" - ให้เด็กเลือกที่ยืนได้อย่างอิสระ 1.3 <u>คำถาม</u> "เด็กจะมีวิธีการเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างไรและจะเคลื่อนไหวไปที่ใดได้บ้าง ที่จะไม่ทำให้ชนกับเพื่อนลองหาทำให้คุชชี" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในตำแหน่งทันที

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
ส่วนที่ 2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 สมมติให้บริเวณต่าง ๆ เป็นสถานที่ดังนี้คือ บ้านใด สนาม และถนน 2.2 ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะที่ครูเคาะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ปฏิบัติตามคำสั่ง เช่น เดินบนถนน 1 ก้าว เดินในสนาม 1 รอบ ขึ้นบันได 1 ชั้น	1.4 <u>ครูถาม</u> "นอกจากจะเคลื่อนไหวที่ไปด้วยวิธีนี้แล้ว ยังมีวิธีอื่น ๆ อีกไหม ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่าที่นั้นทันที ส่วนที่ 2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 สมมติให้บริเวณต่าง ๆ เป็นสถานที่ดังนี้คือ บ้านใด สนาม และถนน 2.2 <u>ครูถาม</u> "เราทำอะไรบนถนนกันบ้าง เด็กลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหวร่างกายไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ปฏิบัติตามครูพูด

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	<u>ครูพูด</u> "เด็กกำลังจะข้ามถนน พอเด็กก้าวข้ามถนนได้ 1 ก้าว ก็ตกใจเมื่อได้ยินเสียงรถ เด็ก จึงถอยหลังไป 1 ก้าว" - ให้เด็กทำท่าทางเดิน 1 ก้าว และเดินถอยหลัง 1 ก้าว <u>ครูถาม</u> "คราวนี้เด็กจะข้าม ถนนอย่างระมัดระวังเพิ่มขึ้น เด็กจะทําอย่างไร ลองทําทำ ให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทาง เคลื่อน ไหวร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหว <u>ครูถาม</u> "เมื่อข้ามถนนแล้วเด็ก เดินมาเล่นที่สนาม ถ้าเด็กเล่น ที่สนาม เด็กเล่นอะไรบ้าง ลองทําทำให้อู 1 อย่างซิ"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	- ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหวร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ปฏิบัติตามครูพูด ครูพูด "สมมติว่าบริเวณที่เราเล่นอยู่นี้เป็นกลางสนาม เด็กคิดว่าขอบสนามมันควรจะอยู่ตรงไหน เด็กลองไปอยู่รอบๆ ขอบสนามซิ" - ให้เด็กหาที่ยืนรอบ ๆ บริเวณ ซึ่งสมมติว่าเป็นสนาม ครูพูด "เอละเราจะวิ่งรอบสนามคนละ 1 รอบ เด็กทุกคนจากจุดที่ตัวเองเริ่มต้นวิ่งไว้ เมื่อเด็กวิ่งมาถึงตรงนั้นก็แปลว่าเด็กวิ่งได้ 1 รอบแล้ว ลองวิ่งให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางวิ่งรอบสนาม คนละ 1 รอบ แล้วหยุดเคลื่อนไหว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
2.2 ให้เด็กปฏิบัติตามกิจกรรม ในข้อ 2.1 ซ้ำอีก	<u>ครูพูด</u> "เมื่อเล่นเหนื่อย เด็ก ก็กลับบ้านขึ้นบันไดไปอาบน้ำ แล้วลงมารับประทานอาหาร" <u>ครูถาม</u> "ขึ้นบันได กับลงบันได มันต่างกันอย่างไร ลองทำทำ ให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ ปฏิบัติตามครูพูด <u>ครูพูด</u> "ลองทำทำขึ้นบันได 1 ชั้นซิ ลองทำทำลงบันได 1 ชั้นซิ" 2.2 <u>ครูถาม</u> "เมื่อสักครู่นี้เราทำ อะไรกันบ้าง ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทาง เดิน 1 ก้าว เดินถอยหลัง 1 ก้าว วิ่งรอบสนาม 1 รอบ ขึ้นบันได 1 ชั้น ลงบันได 1 ชั้น

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	สรุป "เด็กคงจะเหนื่อยมาก เรามานั่งพักกันดีกว่า" - ให้เด็กนั่งพักอริยาบทตาม อริยาศัย

สื่อการเรียนรู้ เครื่องให้จังหวะ

- ประเมินผล
1. สังเกตการเคลื่อนไหว舞姿ต่าง ๆ ของร่างกาย
 2. สังเกตการปฏิบัติตามสัญญาณ
 3. สังเกตการปฏิบัติตามคำสั่ง
 4. สังเกตการท่วงท่าทางตามจินตนาการ

แผนการจัดกิจกรรม

หน่วยสวัสดีศึกษา แผนที่ 2

เนื้อหา

1. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
2. การทำท่าทางตามจินตนาการ

จุดประสงค์

1. เคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้
2. ฟังและปฏิบัติตามสัญญาณได้
3. พัฒนาการคิดจินตนาการ

การดำเนินการกิจกรรม

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระ ตามจังหวะที่ครูเคาะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที	<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1.1 ครูตกลงสัญญาณที่ใช้กับเด็ก ดังนี้ เคาะไม้ 1 ครั้ง ทั้งจังหวะห่างกันพอควรให้เด็กเคลื่อนไหวช้า เคาะไม้ 2 ครั้งติดกัน ให้เด็กหยุดเคลื่อนไหว เคาะไม้เร็ว ให้เด็กเคลื่อนไหวเร็ว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	1.2 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะหาที่ยืนตรงไหนของห้องได้บ้าง ที่เด็กสามารถจะเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระและเคลื่อนไหวได้อย่างเต็มที่ ลองหาดูซิ" - ให้เด็กเลือกที่ยืนได้อย่างอิสระ 1.3 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะมีวิธีเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างไรและจะเคลื่อนไหวไปที่ใดได้บ้าง ที่จะไม่ทำให้ชนกับเพื่อนลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในตำแหน่งที่ 1.4 <u>ครูถาม</u> "ถ้าเราจะไม่เคลื่อนที่ไปข้างหน้า เด็กจะมีวิธีไปอย่างไร ลองทำทำให้ดูซิ"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่ เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
ส่วนที่ 2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 ให้เด็กทำตามจินตนาการ โดยฟังบรรยาย "เด็ก ๆ ยอมรับประทาน มะม่วงจึงไปเก็บมะม่วงที่ต้น ซึ่งมีลูกอยู่สูงบ้าง ต่ำบ้าง เมื่อเก็บมะม่วงได้แล้วเด็ก ๆ เดินไปหยิบมีดมาปอก โดยไม่บอกผู้ใหญ่ ขณะที่ปอกก็ทำมีดบาดมือ เลือดไหลได้รับความเจ็บปวด คุณแม่มาเห็นจึงพาไปใส่ยา คุณแม่บอกว่าไม่ให้เล่นมีดอีกเพราะเป็นอันตราย"	- ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ ไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่ายืนทันที ส่วนที่ 2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 ให้เด็กทำตามจินตนาการ โดยฟังบรรยาย "เด็กอยากรับประทานมะม่วง วันหนึ่งเด็กจึงชวนเพื่อน ๆ ไปเก็บมะม่วงที่ต้น ซึ่งมีลูกอยู่สูงบ้าง ต่ำบ้าง" ครูถาม "เด็กจะเก็บมะม่วงที่อยู่สูงได้อย่างไร ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหวร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหว ครูถาม "แล้วมะม่วงที่อยู่ต่ำ ๆ เด็กจะเก็บได้อย่างไร ลองทำทำให้ดูซิ"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	- ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ หยุดเคลื่อนไหว <u>ครูถาม</u> "เมื่อเก็บมะม่วงได้แล้ว เด็กจะเอาอะไรใส่มะม่วงคั้น ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหว <u>ครูถาม</u> "ก่อนที่จะปอกเปลือก มะม่วง เราควรทำอะไรบ้าง ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหว <u>คำบรรยาย</u> "เด็กเดินไปหยิบมีด มาปอกเปลือกมะม่วงแต่เด็ก ไม่ได้ระวัง จึงทำให้มีดบาดมือ เลือดไหล"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ขั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
2.2 ให้เด็กปฏิบัติตามกิจกรรม ใน 2.1 ซ้ำอีก	ครูถาม "เมื่อมีคบาคมือ เด็กจะ รู้สึกอย่างไร ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหว ครูถาม "แล้วเมื่อมีคบาคมือเด็ก จะทำอย่างไรหรือจะแก้ปัญหา อย่างไร ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหว 2.2 <u>คำบรรยาย</u> "คุณแม่บอกว่าไม่ให้ เล่นมีดอีกเพราะเป็นอันตราย และบอกให้เด็กนั่งพักอยู่เฉย ๆ เลือดจะได้หยุดไหล" - ให้เด็กนั่งพักอริยาบท ตาม อริยาศัย

สื่อการเรียนรู้ เครื่องให้จังหวะ

- ประเมินผล
1. สังเกตการเคลื่อนไหว舞姿ต่าง ๆ ของร่างกาย
 2. สังเกตการปฏิบัติตามสัญญาณ
 3. สังเกตการท่วงท่าทางตามจินตนาการ

แผนการจัดกิจกรรม

หน่วยสวัสดิศึกษา แผนที่ 3

- เนื้อหา
1. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
 2. การจำและการปฏิบัติตามคำสั่ง
- จุดประสงค์
1. เคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้
 2. ฟังและปฏิบัติตามสัญญาณได้
 3. จำและปฏิบัติตามคำสั่งได้
 4. พัฒนาการคิดจินตนาการ

การดำเนินกิจกรรม

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระ ตามจังหวะที่ครูเคาะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที	<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1.1 ครูตกลงสัญญาณที่ใช้กับเด็ก ดังนี้ ตีสอง 1 ครั้ง ทั้งจังหวะห่างกัน พอควรให้เด็ก เคลื่อนไหวช้า ตีสอง 2 ครั้งติดกัน ให้เด็กหยุด เคลื่อนไหว ตีสองเร็ว ให้เด็กเคลื่อนไหวเร็ว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	1.2 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะหาที่ยืนตรง โหนของห้องได้บ้าง ที่เด็ก สามารถจะเคลื่อนไหวร่างกาย ได้อย่างอิสระ และเคลื่อนไหว ได้อย่างเต็มที่ ลองหาดูซิ" - ให้เด็กเลือกที่ยืนได้อย่าง อิสระ 1.3 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะมีวิธีเคลื่อนไหว ร่างกายได้อย่างไรและ จะเคลื่อนไหวไปที่ใดได้บ้าง ที่จะไม่ทำให้ชนกับเพื่อน ลองหาทำให้ดูซิ" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย อย่างอิสระ ไปตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในตำแหน่ง ทันที 1.4 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะมีวิธีการ เคลื่อนที่ไปบนถนนที่มีรถติด มาก ๆ ได้อย่างไร ลองหา ทำทางให้ดูซิ"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
ส่วนที่ 2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 สมมติให้มุมหนึ่ง ๆ ของห้องเรียนเป็นห้องพยาบาล ห้องพระ ห้องครัว ให้เด็กเคลื่อนไหวไปทั่วบริเวณอย่างอิสระ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ฟังคำสั่งครู เช่น ไปทாயาแดง ไปจัดรูป - เทียน ไปทำกับข้าว เด็ก ๆ ก็ต้องไปมุมสมมตินั้นตามข้อตกลง	- ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที ส่วนที่ 2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 ครูพูด "สมมติว่าบริเวณที่เราอยู่นี้มีห้องอยู่ 3 ห้อง มีห้องพยาบาล ห้องพระ ห้องครัว เด็ก ๆ ช่วยครูลึคซิว่า เราจะให้ห้องต่าง ๆ อยู่บริเวณไหนดี" - เด็กและครูช่วยกันกำหนดบริเวณต่าง ๆ เป็นห้องพยาบาล ห้องพระ และห้องครัว ครูพูด "เด็ก ๆ ช่วยครูจำไว้ด้วยว่าห้องต่าง ๆ อยู่ตรงบริเวณไหนบ้าง" ครูถาม "เด็กเคยเห็นเขาทำอะไรกันบ้างในห้องพยาบาล ลองทำทำให้ดูซิ"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	- ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ หยุดเคลื่อนไหว <u>ครูถาม</u> "เด็กเคยเห็นเขาทำ อะไรกันบ้างในห้องครัว ลอง ทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหว <u>ครูถาม</u> "เด็กเคยเห็น เขาทำ อะไรกันบ้าง ในห้องพระ ลองทำ ทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะเมื่อได้ ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหว <u>ครูถาม</u> "ถ้าเด็กหกล้มหัวเข้า แตก เด็กจะไปไหน" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย อย่างอิสระไปตามจังหวะ

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
2.2 ให้เด็กปฏิบัติตามกิจกรรมใน ข้อ 2.1 ซ้ำอีก	ไปยังบริเวณที่สมมติว่าเป็น ห้องพยาบาล <u>ครูถาม</u> "เวลาแม่ซื้ออุป-เทียน มา เด็กคิดว่าจะเอาไปเก็บไว้ ที่ไหน" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย อย่างอิสระไปตามจังหวะ ไปยังบริเวณที่สมมติว่าเป็น ห้องพระ <u>ครูถาม</u> "เมื่อรับประทานอาหาร เสร็จแล้ว เด็กควรช่วยทำอะไร บ้าง" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย อย่างอิสระไปตามจังหวะ ไปยังบริเวณที่สมมติว่าเป็น ห้องครัว 2.2 <u>ครูพูด</u> "ยังมีห้องอีก 1 ห้องที่ เรายังไม่ได้เข้าไป ห้องนี้มี พื้นห้องที่สะอาด มีอากาศถ่ายเท ลมพัดเย็นสบาย ครูอยากชวน เด็ก ๆ เข้าไปพักในห้องนี้ แต่มิ้ายบอกไว้ว่า <u>ห้ามส่งเสียง รบกวนผู้อื่น</u>"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	ครูถาม "ถ้าเด็กเข้าไปในห้องนี้ เด็กควรจะทำอย่างไร ครูจะให้เด็กพักอยู่ในห้องนี้นาน ๆ ตามความพอใจ" - ให้เด็กพักผ่อนอิริยาบถ ตามอริยาบถโดยไม่ส่งเสียงรบกวนผู้อื่น

สื่อการเรียนรู้ เครื่องให้จังหวะ

ประเมินผล

1. สังเกตการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย
2. สังเกตการปฏิบัติตามสัญญาณ
3. สังเกตการจำและการปฏิบัติตามคำสั่ง
4. สังเกตการทบทวนทางตามจินตนาการ

แผนการจัดกิจกรรม

หน่วยสวัสดิศึกษา แผนที่ 4

- เนื้อหา
1. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
 2. การเป็นผู้นำผู้ตาม
- จุดประสงค์
1. เคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้
 2. ฟังและปฏิบัติตามสัญญาณได้
 3. ปฏิบัติตนเป็นผู้นำผู้ตามได้
 4. พัฒนาการคิดจินตนาการ

การดำเนินกิจกรรม

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่ เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระ ตามจังหวะที่ครูเคาะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที	<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1.1 ครูตกลงสัญญาณที่ใช้กับเด็ก ดังนี้ ตีกรับ 1 ครั้ง ทั้งจังหวะห่างกัน พอควรให้เด็กเคลื่อนไหวช้า ตีกรับ 2 ครั้งติดกัน ให้เด็กหยุดเคลื่อนไหว ตีกรับรัว ให้เด็กเคลื่อนไหวเร็ว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	1.2 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะหาที่ยืนตรงไหนของห้องได้บ้าง ที่เด็กสามารถจะเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระและเคลื่อนไหวได้อย่างเต็มที่ลองหาดูซิ" - ให้เด็กเลือกที่ยืนได้อย่างอิสระ 1.3 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะมีวิธีการเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างไรและจะเคลื่อนไหวไปที่ใดได้บ้าง ที่จะไม่ทำให้ชนกับเพื่อน ลองทําทำให้ดูซิ" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในที่นั้นทันที 1.4 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะเคลื่อนไหวร่างกายไปพร้อม ๆ กัน 2 คนได้อย่างไร ลองทําทำให้ดูซิ"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
ส่วนที่ 2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 ให้อาสาสมัครออกมาเป็นผู้นำ ทำท่าทางสัตว์ที่เป็นอันตราย ต่อคน เช่น งู ตะขาบ ฯลฯ ให้เด็กที่เหลือทำตาม	- ให้เด็กจับคู่เคลื่อนไหว ร่างกายอย่างอิสระไปตาม จังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหว ในท่านั้นทันที ส่วนที่ 2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 <u>ครูถาม</u> "เด็กนึกถึงสัตว์ที่เป็น อันตรายต่อคน สักคนละ 1 อย่าง ถ้ามันเข้ามาใกล้ เด็กจะรู้สึกอย่างไร ลองทำท่า ให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ หยุดเคลื่อนไหว <u>ครูถาม</u> "มีใครนึกถึงงูบ้าง" - ให้เด็กที่นึกถึงงูออกมารวม กลุ่มกัน <u>ครูถาม</u> (เด็กที่นึกถึงงู) "ถ้าเด็กเป็นงู เด็กจะเคลื่อนไหว ได้อย่างไร ลองช่วยกันคิด และลองทำท่าทางให้เพื่อนดูซิ เพื่อนจะได้ทำตาม"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	- ให้เด็กเป็นผู้นำทำท่าทาง เคลื่อนไหวร่างกายไปตาม จังหวะและให้เพื่อนที่เหลือ ทำตาม เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหว <u>ครูถาม</u> "มีใครนึกถึงตะขาบ บ้าง" - ให้เด็กที่นึกถึงตะขาบออกมา รวมกลุ่มกัน <u>ครูถาม</u> (เด็กที่นึกถึงตะขาบ) "ถ้าเด็กเป็นตะขาบ เด็กจะ เคลื่อนที่ได้อย่างไร ลองช่วย กันคิด และลองทำท่าทางให้ เพื่อน ๆ ดูซิ เพื่อนจะได้ทำ ตาม" - ให้เด็กเป็นผู้นำทำท่าทาง เคลื่อนไหวร่างกายไปตาม จังหวะและให้เพื่อนที่เหลือ ทำตาม เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
2.2 ให้เด็กปฏิบัติตามกิจกรรม ในข้อ 2.1 ซ้ำอีก	2.2 <u>ครูถาม</u> "นอกจากงู และ ตะขาบแล้ว มีใครนึกถึงสัตว์ที่ เป็นอันตรายอะไรอีกบ้าง" - ให้เด็กที่นึกถึงสัตว์ที่เป็น อันตรายชนิดเดียวกันออกมา รวมกลุ่มกัน (ทีละชนิด) เพื่อช่วยกันคิดทำทาง เคลื่อนไหว ตามคำถามของ ครูและเป็นผู้นำทำทาง เคลื่อนไหวร่างกายไปตาม จังหวะ และให้เพื่อนที่เหลือ ทำตาม เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหว 2.3 <u>ครูถาม</u> "เด็กนึกถึงสัตว์ที่เป็น อันตรายต่อคนอื่นครั้งชื่อว่า เวลา ที่สัตว์เหล่านั้นนอนพักผ่อน เด็ก คิดว่ามันจะนอนที่ไหน และจะ นอนอย่างไร ลองทำทำให้ดูซิ" <u>ครูพูด</u> "เด็กอย่าส่งเสียงดังนะ เดี๋ยวสัตว์พวกนี้จะตื่น แล้วจะไป ทำอันตรายต่อคน"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	- ให้เด็กหยุ่เคลื่อนไหวร่างกายอยู่ในท่าสงบนิ่งตามจินตนาการ

สื่อการเรียนรู้ เครื่องให้จังหวะ

- ประเมินผล
1. สังเกตการเคลื่อนไหว舞姿ต่าง ๆ ของร่างกาย
 2. สังเกตการปฏิบัติตามสัญญาณ
 3. สังเกตการปฏิบัติตนเป็นผู้นำผู้ตาม
 4. สังเกตการทำท่าทางตามจินตนาการ

แผนการจัดกิจกรรม

หน่วยสวัสดีศึกษา แผนที่ 5

- เนื้อหา
1. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
 2. การทำท่าทางตามจินตนาการ

- จุดประสงค์
1. เคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้
 2. ฟังและปฏิบัติตามสัญญาณได้
 3. พัฒนาการคิดจินตนาการ

การดำเนินกิจกรรม

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระ ตามจังหวะที่ครูเคาะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในที่นั้นทันที	<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1.1 ครูทดลองสัญญาณที่ใช้กับเด็ก ดังนี้ - ตีกลอง 1 ครั้ง ทั้งจังหวะห่างกันพอควร ให้เด็กเคลื่อนไหวช้า - ตีกลอง 2 ครั้งติดกัน ให้เด็กหยุดเคลื่อนไหว - ตีกลองรัว ให้เด็กเคลื่อนไหวเร็ว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	1.2 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะหาที่ยืนตรงไหนของห้องได้บ้าง ที่เด็กสามารถจะเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระและเคลื่อนไหวได้อย่างเต็มที่ลองหาดูซิ" - ให้เด็กเลือกที่ยืนได้อย่างอิสระ 1.3 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะมีวิธีการเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างไรและจะเคลื่อนไหวไปที่ใดได้บ้าง ที่จะไม่ทำให้ชนกับเพื่อนลองทําให้ดูซิ" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในทํานี้ทันที 1.4 <u>ครูถาม</u> เด็กจะเคลื่อนที่ไปโดยไม่ใช้เท้าได้อย่างไรลองทําให้ดูซิ"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
ส่วนที่ 2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 ให้เด็กทำท่าตามจินตนาการ โดยฟังคำบรรยาย "เด็กเดิน ขึ้นบันไดอย่างระวัง แล้วต่อมา วิ่งขึ้นบันไดอย่างรวดเร็ว วิ่งขึ้น วิ่งลง ในที่สุดสะดุดขึ้นบันไดตกลงมาหัวเข้าแตก ครูพาขึ้น รถยนต์ไปโรงพยาบาลแล้วหมอ ก็ฉีดยาและเย็บแผล แล้วครูพา เด็กขึ้นรถยนต์กลับบ้านอนึ่ง ๆ ที่โรงพยาบาล	- ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย อย่างอิสระไปตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในที่นั้น ส่วนที่ 2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 ครูพูด "วันนี้ครูมีงานสนุก ๆ มาเล่าให้ฟังแล้วเราลองมาทำ ท่าทางตามไปด้วย" ครูพูด "มีเด็กคนหนึ่งชื่อแดง เป็นเด็กที่เรียบร้อย น่ารักมาก เหมือนเด็กที่อยู่ในห้องนี้เลย... เวลาจะขึ้นหรือลงบันไดจะมี ความระมัดระวังมาก" ครูถาม "เด็กคิดว่าแดงจะทำ อย่างไร ลองทำท่าทำให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	<u>ครูพูด</u> "อยู่มาวันหนึ่ง เพื่อนมาชวนแดงไปเล่น แดงรีบวิ่งขึ้นบันได เพื่อไปหยิบของเล่นและรีบลงบันไดมาอย่างรวดเร็ว" <u>ครูถาม</u> "เด็กลองทายดูซิว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น ลองทำท่าให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหวร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหว <u>ครูพูด</u> "แม่พาแดงไปโรงพยาบาล" <u>ครูถาม</u> "เมื่อไปถึงโรงพยาบาล เด็กคิดว่าหมอจะมีวิธีการรักษา คนที่ได้รับบาดเจ็บอย่างไร ลองจับคู่กัน 2 คน เพื่อเป็นหมอและคนที่ได้รับบาดเจ็บ และลองทำท่ารักษาคนที่ได้รับบาดเจ็บให้ดูซิ"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
2.2 ให้เด็กปฏิบัติตามกิจกรรม ในข้อ 2.1 ซ้ำอีก	- ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ เด็กผลัดกันเป็นหมอ และ เป็นคนที่ได้รับบาดเจ็บ ทำท่าทางรักษาพยาบาลไป ตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหว <u>ครูพูด</u> "แม่พาแดงขึ้นรถยนต์ กลับมาพักผ่อนที่บ้าน" 2.2 <u>ครูถาม</u> "ถ้าเด็กเป็นแดงเมื่อ พื้นแผลเสร็จ และกลับมาพักผ่อน ที่บ้าน เด็กจะพักผ่อนอย่างไร" - ให้เด็กพักผ่อนอริยาบท ตาม อริยาศัย

สื่อการเรียนรู้ เครื่องให้จังหวะ

- ประเมินผล
1. สังเกตการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย
 2. สังเกตการปฏิบัติตามสัญญาณ
 3. สังเกตการทำท่าทางตามจินตนาการ

แผนการจัดกิจกรรม

หน่วยบ้านที่รัก แผนที่ 6

- เนื้อหา
1. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
 2. การทำท่าทางตามจินตนาการ
 3. การเปรียบเทียบสูง - กลาง - ต่ำ

- จุดประสงค์
1. เคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้
 2. ฟังและปฏิบัติตามสัญญาณได้
 3. พัฒนาการคิดจินตนาการ
 4. เปรียบเทียบสูง - กลาง - ต่ำได้

การดำเนินกิจกรรม

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูเคาะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที	<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1.1 ครูตกลองสัญญาณที่ใช้กับเด็ก ดังนี้ ตีกลอง 1 ครั้งทิ้งจังหวะห่าง กันพอควร ให้เด็กเคลื่อนไหวช้า ตีกลอง 2 ครั้งติดกัน ให้เด็กหยุดเคลื่อนไหว ตีกลองรัว ให้เด็กเคลื่อนไหวเร็ว

ตามแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	1.2 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะหาที่ยืนตรงไหนของห้องได้บ้าง ที่เด็กสามารถจะเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระและได้อย่างเต็มที่ ลองหาดูซิ" - ให้เด็กเลือกที่ยืนได้อย่างอิสระ 1.3 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะมีวิธีเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างไรและจะเคลื่อนไหวไปที่ใดได้บ้างที่จะไม่ทำให้ชนกับเพื่อน ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในตำแหน่งทันที 1.4 <u>ครูถาม</u> "นอกจากจะเคลื่อนที่ด้วยวิธีนี้แล้ว ยังมีวิธีอื่น ๆ อีกบ้างไหม ลองทำทำให้ดูซิ"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ส่วนที่ 2</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 ให้เด็กทำท่าทางตามจินตนาการ โดยฟังคำบรรยาย "เด็กถือผ้าเช็ดตัวจับมุมผ้าเช็ดตัว 1 มุม แล้วขึงขึ้นโบกไปมาในระดับต่าง ๆ ใช้ผ้าเช็ดตัวเช็ดตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น เช็ดหน้า เช็ดหลัง เช็ดผม ฯลฯ นำผ้าเช็ดตัวไปซัก บิดผ้าแล้วนำไปตากที่ราว เอาไม้หนีบผ้าแล้วกลับมาล้างผืน"	- ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่ายืนทันที <u>ส่วนที่ 2</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 <u>ครูพูด</u> "วันนี้เด็กไปเล่นที่สนามหลังบ้าน เลื้อยผ้าและตัวของเด็กเปื้อนฝุ่นและมีกลิ่นเหม็น คุณแม่ให้เด็กไปอาบน้ำพร้อมกับส่งผ้าเช็ดตัวให้ (ครูส่งผ้าเช็ดหน้าซึ่งเป็นเครื่องใช้ประจำตัวของเด็ก)" <u>ครูถาม</u> "เด็กจะมีวิธีเล่นกับผ้าเช็ดตัว อย่างไรบ้าง ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กเล่นกับผ้าเช็ดตัวอย่างอิสระไปตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหว <u>ครูถาม</u> "เด็กจะเคลื่อนที่ไปพร้อมกับผ้าเช็ดตัวได้อย่างไรบ้าง ลองทำทำให้ดูซิ"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	- ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะเมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหว <u>ครูถาม</u> "นอกจากจะเคลื่อนไหว แบบนี้แล้ว มีวิธีอื่นอีกไหม" ลอง ทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะ เมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหว <u>ครูพูด</u> "หลังจากอาบน้ำสระผม แล้ว ร่างกายและผมของเด็ก ก็เปียก" <u>ครูถาม</u> "เด็กจะใช้ผ้าเช็ดตัว อย่างไร ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะเมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหว <u>ครูพูด</u> "เมื่อตัวของเด็กแห้งผ้า เช็ดตัวที่ใช้ก็ต้องเปียก" <u>ครูถาม</u> "เด็กจะทำอย่างไร กับผ้าเช็ดตัว ลองทำทำให้ดูซิ"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
2.2 ให้เด็กปฏิบัติตามกิจกรรม ในข้อ 2.1 ซ้ำอีก	- ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะเมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหว 2.2 <u>ครูพูด</u> "เมื่ออาบน้ำ เปลี่ยน เสื้อผ้าแล้ว คุณแม่ก็บอกให้เด็ก นอนพัก" - ให้เด็กพักผ่อนอยู่ในท่าสงบนิ่ง

- สื่อการเรียนรู้
1. เครื่องให้จังหวะ
 2. ผ้าเช็ดตัว

- ประเมินผล
1. สังเกตการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย
 2. สังเกตการปฏิบัติตามสัญญาณ
 3. สังเกตการทำท่าทางตามจินตนาการ

แผนการจัดกิจกรรม

หน่วยบ้านที่รัก แผนที่ 7

- เนื้อหา
1. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
 2. การเปรียบเทียบ สูง กลาง ต่ำ
 3. การทำท่าทางตามจินตนาการ
- จุดประสงค์
1. เคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้
 2. ฟังและปฏิบัติตามสัญญาณได้
 3. เปรียบเทียบสูง กลาง ต่ำได้
 4. พัฒนาการคิดจินตนาการ

การดำเนินกิจกรรม

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูเคาะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที	<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1.1 ครูตกลงสัญญาณที่ใช้กับเด็กดังนี้ ตีกรับ 1 ครั้งทั้งจังหวะห่างกันพอควร ให้เด็กเคลื่อนไหวช้า ตีกรับ 2 ครั้งติดกัน ให้เด็กหยุดเคลื่อนไหว ตีกรับรัว ให้เด็กเคลื่อนไหวเร็ว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	1.2 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะหาที่ยืนตรงไหนของห้องได้บ้าง ที่เด็กสามารถจะเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระและได้อย่างเต็มที่ ลองหาครู" - ให้เด็กเลือกที่ยืนได้อย่างอิสระ 1.3 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะมีวิธีเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างไรและจะเคลื่อนไหวไปที่ใดได้บ้างที่จะไม่ทำให้ชนกับเพื่อน ลองททำให้ครู" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในตำแหน่งทันที 1.4 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะเคลื่อนที่ไปบนพื้นที่ห้องที่สะอาดได้อย่างไรลองททำให้ครู"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ส่วนที่ 2</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 ให้เด็กเคลื่อนไหวไปในทิศทางต่าง ๆ กันโดยทำตัวให้อยู่ในระดับสูงหรือ กลาง หรือต่ำ สลับกันไป โดยไม่ชนกันและเปลี่ยนท่าทางของตนเองให้มากที่สุด	- ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในที่นั้นทันที <u>ส่วนที่ 2</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 <u>ครูสนทนากับเด็กถึงสวนดอกไม้</u> บลูอยู่ในบ้านมีดอกไม้หลายชนิด และอยู่สูงบ้าง ต่ำบ้าง หรืออยู่ตรงกลาง แล้วแต่ชนิดของดอกไม้ เช่น ดอกจำปีที่มีต้นสูงใหญ่ ดอกกุหลาบที่มีต้นขนาดกลาง และดอกคูนายต้นสาย ที่มีต้นเตี้ย บลูอยู่กับดิน ฯลฯ <u>ครูถาม</u> "เด็กจะมีวิธีเก็บดอกไม้ที่อยู่สูงบ้างต่ำบ้างได้อย่างไร ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหวร่างกายไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
2.2 ให้เด็กปฏิบัติตามกิจกรรม ในข้อ 2.1 ซ้ำอีก	<u>ครูถาม</u> "ถ้าดอกไม้ที่เด็ก ๆ ปลูกไว้ มีหนอนมากก็กินดอกไม้ เด็กจะมีวิธีไล่หนอนที่มากัดกิน ดอกไม้ที่อยู่สูงบ้าง ต่ำบ้าง ได้ อย่างไร ลองทำทำทางให้ดูซิ" - ให้เด็กทำทำทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะเมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหว <u>ครูถาม</u> "ถ้าเด็กเป็นผู้เลื้อย เด็ก จะมีวิธีไปคุดน้ำหวานจากดอกไม้ ที่อยู่สูงบ้าง ต่ำบ้าง ได้อย่างไร ลองทำทำทางให้ดูซิ" - ให้เด็กทำทำทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะเมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหว 2.2 <u>ครูพูด</u> "เมื่อเด็กเก็บดอกไม้ได้ แล้วนำมาปักแจกันในห้องรับแขก เด็กก็ไปนั่งพักผ่อนอยู่ในห้อง นั่งเล่น - ให้เด็กพักอริยาบทตาม อริยาศัย

สื่อการเรียนรู้ เครื่องให้จังหวะ

- ประเมินผล
1. สังเกตการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย
 2. สังเกตการปฏิบัติตามสัญญาณ
 3. สังเกตการทําท่างตามจินตนาการ

แผนการจัดกิจกรรม

หน่วยบ้านที่รัก แผนที่ 8

- เนื้อหา
1. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
 2. การทําท่างตามคำสั่ง
- จุดประสงค์
1. เคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้
 2. ฟังและปฏิบัติตามสัญญาณได้
 3. ทําท่างตามคำสั่งได้
 4. พัฒนาการคิดจินตนาการ

การดำเนินกิจกรรม

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูเคาะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที	<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1.1 ครูตกลงสัญญาณที่ใช้กับเด็กดังนี้ เคาะไม้ 1 ครั้งทั้งจังหวะห่างกันพอควร ให้เด็กเคลื่อนไหวช้า เคาะไม้ 2 ครั้งติดกัน ให้เด็กหยุดเคลื่อนไหว เคาะไม้เร็ว ให้เด็กเคลื่อนไหวเร็ว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	1.2 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะหาที่ยืนตรงไหนของห้องได้บ้าง ที่เด็กสามารถจะเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระและได้อย่างเต็มที่ลองพาคูชิ" - ให้เด็กเลือกที่ยืนได้อย่างอิสระ 1.3 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะมีวิธีเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างไรและจะเคลื่อนไหวไปที่ใดได้บ้างที่จะไม่ทำให้ชนกับเพื่อน ลองพาคูชิ" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในตำแหน่งทันที 1.4 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะเคลื่อนที่ไปบนพื้นห้องที่สกปรกได้อย่างไรลองพาคูชิ"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
ส่วนที่ 2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 ให้เด็กเคลื่อนไหวในทิศทางต่าง ๆ กันโดยทำท่าทางไม่ซ้ำกัน เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ทำท่าทางตามคำสั่ง เช่น ทำท่าไหว้ ทำท่าคำนับ ฯลฯ	- ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที ส่วนที่ 2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 <u>ครูสนทนา</u> กับเด็กถึงการทำความเคารพผู้ใหญ่ เพื่อแสดงถึงความมีสัมมาคารวะและมารยาทที่ดีที่เด็กได้รับการอบรมสั่งสอนจากพ่อ-แม่ และครู - ครูชวนเด็ก ๆ ลองมาทำท่าไหว้ และท่าทำก้มศีรษะเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่ <u>พร้อมกับตกลงกับเด็กว่า</u> เราจะทำตามแบบนี้กัน เมื่อครูพูดถึง สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กควรทำ - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ปฏิบัติตามครูพูด <u>ครูพูด</u> "เมื่อเด็กไปพบคุณลุง คุณป้า"

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
2.2 ให้เด็กปฏิบัติกิจกรรม ในข้อ 2.1 ซ้ำอีก	- ให้เด็กทำท่าทางตามที่ตกลง - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย อย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ ปฏิบัติตามครูพูด - ครูพูด "เมื่อเด็กเดินผ่านเก้าอี้ที่ คุณพ่อ คุณแม่ที่นั่งอยู่" - ให้เด็กทำท่าทางตามที่ตกลง 2.2 ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย อย่างอิสระไปตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ปฏิบัติ ตามครูพูด - โดยครูพูด เปลี่ยนสถานการณ์ ให้ต่างไปจากเดิม เช่น "วันนี้คุณอาซื้อขนมมาฝาก เด็ก ๆ" "เมื่อเด็กเดินผ่านคุณครู" "เด็กมาโรงเรียนตอนเช้า พบคุณครูที่ประตู"

สื่อการเรียนรู้ เครื่องให้จังหวะ

- ประเมินผล
1. สังเกตการเคลื่อนไหววัยจะต่าง ๆ ของร่างกาย
 2. สังเกตการปฏิบัติตามสัญญาณ
 3. สังเกตการทําท่างตามคำสั่ง
 4. สังเกตการทําท่างตามจินตนาการ

แผนการจัดกิจกรรม

หน่วยบ้านที่รัก แผนที่ 9

- เนื้อหา
1. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
 2. การเป็นผู้นำผู้ตาม
 3. การปฏิบัติตามข้อตกลง

- จุดประสงค์
1. เคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้
 2. ฟังและปฏิบัติตามสัญญาณได้
 3. ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามได้
 4. ปฏิบัติตามข้อตกลงได้
 5. พัฒนาการคิดจินตนาการ

การดำเนินกิจกรรม

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูเคาะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที	<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1.1 ครูตกลงสัญญาณที่ใช้กับเด็ก ดังนี้ ตบมือ 1 ครั้งทั้งจังหวะห่างกันพอควร ให้เด็กเคลื่อนไหวช้า ตบมือ 2 ครั้งติดกัน ให้เด็กหยุดเคลื่อนไหว ตบมือรัว ให้เด็กเคลื่อนไหวเร็ว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ขั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	1.2 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะหาที่ยืนตรงไหนของห้องได้บ้าง ที่เด็กสามารถจะเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระและได้อย่างเต็มที่ ลองหาดูซิ" - ให้เด็กเลือกที่ยืนได้อย่างอิสระ 1.3 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะมีวิธีเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างไรและจะเคลื่อนไหวไปที่ใดได้บ้างที่จะไม่ทำให้ชนกับเพื่อน ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที 1.4 <u>ครูถาม</u> "เด็กจะเคลื่อนที่ไปบนพื้นห้องที่มีของวางไว้เกะกะไม่เป็นระเบียบได้อย่างไรลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะ

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ส่วนที่ 2</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 ขอบาสัมผัส 10 คน และจัด เข้าแถว เป็น 1 แถว เด็กและ ครูตกลงร่วมกันกำหนดให้คนที่อยู่ หัวแถวคิดทำทางเพื่อให้ผู้ที่อยู่ ข้างหลังทำตามเมื่อครูทำสัญญาณ ให้เปลี่ยนที่ คนที่อยู่หัวแถวต้อง ย้ายไปต่อท้ายแถวและให้คนที่อยู่ หัวแถวคนใหม่คิดทำทางของ ตนเองเพื่อให้คนที่อยู่ข้างหลัง ทำตาม	เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในที่นั้น ทันที <u>ส่วนที่ 2</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 ให้เด็กจับกลุ่มรวมเป็นครอบครัว ที่มี พ่อ แม่ ลูก (ครูไม่ควร กำหนดจำนวนของสมาชิกใน ครอบครัว บ่อยๆ ให้เด็กแต่ละ กลุ่มรวมตัวกันตามความพอใจ) <u>ครูพูด</u> "เมื่อรวมกันเป็น ครอบครัว ทุกคนในครอบครัวจะ ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน" <u>ครูถามเด็กที่อยู่หัวแถว</u> "ถ้าเด็กเป็นพ่อ เด็กจะ ชวนทุกคนในครอบครัวทำอะไร บ้าง ในวันหยุด ลองทำทำ ให้ดูซิ" - ให้เด็กที่อยู่หัวแถวทำทำทาง เคลื่อนไหวร่างกายไปตาม จังหวะเพื่อให้ทุกคนใน ครอบครัวทำตามเมื่อครูทำ สัญญาณให้เปลี่ยนที่ ผู้ที่อยู่หัวแถว ต้องย้ายไปต่อท้ายแถว และให้สมาชิกของครอบครัว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	ต่อไปได้มีโอกาสคิดและแสดง ทำทางเคลื่อนไหวบ้าง โดยครู ใช้คำถาม/ถามเด็กที่อยู่หัวแถว ให้ต่างไปจากเดิม เช่น - "ถ้าเด็กเป็นแม่ เด็กจะ ชวนทุกคนในครอบครัวทำอะไร บ้างในวันหยุด ลองทำทำให้ดูซิ" - "ถ้าเด็กเป็นลูกคนที่ 1 เด็ก จะ ชวนทุกคนในครอบครัวไปเที่ยว ที่ไหนบ้าง" - "ถ้าเด็กเป็นลูกคนที่ 2 เมื่อเด็กไปเที่ยวชายทะเล เด็ก จะซื้ออะไรมาฝากทุกคนในครอบครัว บ้าง" - "ถ้าเด็กเป็นลูกคนที่ 3 เด็กจะชวน ทุกคนเดินทางไปต่างจังหวัดได้ อะไรบ้าง"

สื่อการเรียนรู้ เครื่องให้จังหวะ

- ประเมินผล
1. สังเกตการเคลื่อนไหววัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย
 2. สังเกตการปฏิบัติตามสัญญาณ
 3. สังเกตการปฏิบัติตามข้อตกลง
 4. สังเกตการปฏิบัติตนเป็นผู้นำผู้ตาม
 5. สังเกตการทําท่างตามจินตนาการ

แผนการจัดกิจกรรม

หน่วยบ้านที่รัก แผนที่ 10

- เนื้อหา
1. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
 2. การทำท่าทางตามคำสั่ง
- จุดประสงค์
1. เคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้
 2. ฟังและปฏิบัติตามสัญญาณได้
 3. ทำท่าทางตามคำสั่งได้
 4. พัฒนาการคิดจินตนาการ

การดำเนินกิจกรรม

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูเคาะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่ายืนทันที	<u>ส่วนที่ 1</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1.1 ครูตกลงสัญญาณที่ใช้กับเด็ก ดังนี้ ตึ้ง 1 ครั้งทั้งจังหวะห่างกันพอควร ให้เด็กเคลื่อนไหวช้า ตึ้ง 2 ครั้งติดกัน ให้เด็กหยุดเคลื่อนไหว ตึ้งเร็ว ให้เด็กเคลื่อนไหวเร็ว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
	1.2 <u>คำถาม</u> "เด็กจะหาที่ยืนตรงไหนของห้องได้บ้าง ที่เด็กสามารถจะเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระและได้อย่างเต็มที่ลองหาดูซิ" - ให้เด็กเลือกที่ยืนได้อย่างอิสระ 1.3 <u>คำถาม</u> "เด็กจะมีวิธีเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างไรและจะเคลื่อนไหวไปที่ใดได้บ้างที่จะไม่ทำให้ชนกับเพื่อน ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที 1.4 <u>คำถาม</u> "เด็กจะเคลื่อนที่ไปบนพื้นห้องที่ลื่นได้อย่างไร ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
<u>ส่วนที่ 2</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 ให้เด็กเคลื่อนไหวในทิศทางต่าง ๆ เมื่อได้ยินสัญญาณ"หยุด" ให้หยุดทำตามคำสั่ง เช่น ทำท่ากวาดบ้าน ทำท่ารดน้ำต้นไม้ ทำท่าล้างจาน ฯลฯ	<u>ส่วนที่ 2</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2.1 <u>ครูถาม</u> "เด็ก ๆ อยากให้บ้านของเด็ก ๆ เป็นอย่างไรบ้าง ลองพูดให้ครูฟังซิ" <u>ครูถาม</u> "แล้ว เด็กจะทำอย่างไรบ้าง จึงจะให้บ้านเป็นอย่างที่คุณคิด ลองทำท่าให้ดูซิ" - ให้เด็กแสดงท่าทางเคลื่อนไหวร่างกายไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหว <u>ครูถาม</u> "ถ้าเด็กอยากให้บ้านสะอาด เด็กจะทำอย่างไร ลองทำท่าให้ดูซิ" - ให้เด็กทำท่าทางเคลื่อนไหวร่างกายไปตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหว

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	ตามแผนที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
2.2 ให้เด็กปฏิบัติตามกิจกรรม ในข้อ 2.1 ซ้ำอีก	<u>ครูถาม</u> "ถ้าเด็กอยากให้ต้นไม้ เจริญงอกงามเด็กจะทำอย่างไร ลองทำทำให้ดูซิ" - ให้เด็กแสดงท่าทางเคลื่อนไหว ร่างกายไปตามจังหวะเมื่อ ได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหว <u>ครูถาม</u> "วันนี้เราทานข้าวมีจาน ข้าวมากมายเด็กจะช่วยทำให้ สะอาดได้อย่างไร ลองทำ ให้ดูซิ" - ให้เด็กแสดงท่าทาง เคลื่อนไหวร่างกายไปตาม จังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหว 2.2 <u>ครูพูด</u> "เมื่อบ้านสะอาด เรียบร้อยแล้วเด็กจึงมาพักผ่อน อยู่ที่ห้องนั่งเล่น" - ให้เด็กพักผ่อนอริยาบทได้ตาม อัธยาศัย

สื่อการเรียนรู้ เครื่องให้จังหวะ

- ประเมินผล
1. สังเกตการเคลื่อนไหว舞姿ต่าง ๆ ของร่างกาย
 2. สังเกตการปฏิบัติตามสัญญาณ
 3. สังเกตการทําท่างตามคำสั่ง
 4. สังเกตการทําท่างตามจินตนาการ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

นางนิรัตน์ กรองสอาด

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 241/1 ถนนอัมรินทร์วิถี หมู่ 13 ตำบลวัดไทรย์

อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ รหัสไปรษณีย์ 60000

โทร. 056-212124

สถานที่ทำงาน โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

โทร. 056-221943

ประวัติการศึกษา

- 2510 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีไพศาล จังหวัดนครสวรรค์
- 2512 ป.กศ. วิทยาลัยครูนครสวรรค์
- 2514 ป.กศ.สูง (วิทยาศาสตร์) วิทยาลัยครูนครสวรรค์
- 2526 คบ. (เคมี) วิทยาลัยครูนครสวรรค์
- 2535 กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
กรุงเทพมหานคร

การศึกษาการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย
ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
นิรัตน์ กรองสอาด

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

ธันวาคม 2535

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย แล้วสุ่มเป็นกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย และกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban) สถิติที่ใช้คือ Randomized control - group pretest - posttest design ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ามี่จำนวน 8 สัปดาห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมาย กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา

๒๓

แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้น
เทคนิคในการสื่อความหมายมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา
ชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

A STUDY OF RHYTHMIC MOVEMENT ACTIVITIES EMPHASIZING
COMMUNICATION TECHNIQUES ON CREATIVE THINKING
OF PRESCHOOL CHILDREN

AN ABSTRACT

BY

NIRATANA KRONGSAART

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

December 1992

16

The purpose of this study was to compare creative thinking developments of the preschool children who were provided with rhythmic movement activities emphasizing communication techniques and of those who were provided with rhythmic movement activities using the lesson plan by the Office of the National Primary Education Commission

Thirty of five to six years, preschool children of Nakhon Sawan Kindergarten School of the 1992 academic year were randomly sampled into two groups then randomly assigned into the experimental group which was provided with rhythmic movement activities emphasizing communication techniques and the control group which was provided with rhythmic movement activities using the lesson plan by the Office of the National Primary Education Commission. TCT-DP (Test for Creative Thinking-Drawing Production by Jellen and Urban) was used. The Randomized control-group pretest-posttest design was applied. The experimental period was 8 weeks.

The findings were as follows:

1. The post-test scores of creative thinking ability of the children in the experimental group who were provided with rhythmic movement activities emphasizing communication techniques were significantly higher than the pre-test scores at the .01 level.

2. The post-test scores of creative thinking ability of the children in the control group who were provided with rhythmic movement activities using the lesson plan by the Office of the National Primary Education Commission were significantly higher than the pre-test scores at the .01 level.

197

3. The creative thinking of the children in the two group was significantly different at the .01 level. The average scores of the preschool children who were provided with rhythmic movement activities emphasizing communication techniques were higher than those of the preschool children who were provided with rhythmic movement activities using the lesson plan by the Office of the National Primary Education Commission.